

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Cahier 2018-5

Monitor Veelplegers 2017

M.G.C.J. Beerhuizen
N. Tollenaar
A.M. van der Laan

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.
Deze uitgave is ook gratis te downloaden van www.cbs.nl

Inhoud

Managementsamenvatting — 5

1 Inleiding — 9

- 1.1 Onderzoeksvragen — 10
- 1.2 Leeswijzer — 10

2 Methode — 11

- 2.1 Databronnen — 11
 - 2.1.1 RAC-min — 11
 - 2.1.2 OBJD — 11
 - 2.1.3 RISC — 11
 - 2.1.4 TIP — 12
- 2.2 Selectie van zeer actieve veelplegers — 12
- 2.3 Selectie van RISC-gegevens — 13
 - 2.3.1 Overgang RISC 3.2 (en eerdere versies) naar 4.0 zorgt voor trendbreuk — 14
- 2.4 High impact crimes — 15
- 2.5 Databeperkingen — 16

3 Zeer actieve veelplegers — 17

- 3.1 Ontwikkelingen in absolute en relatieve aantallen — 17
- 3.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken — 18
- 3.3 Feiten en sancties — 21
- 3.4 Recidive — 22
- 3.5 Criminogene factoren — 24
- 3.6 Samenvatting ZAVP's — 25

4 Zeer actieve jongvolwassen veelplegers — 27

- 4.1 Ontwikkelingen in absolute en relatieve aantallen — 27
- 4.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken — 28
- 4.3 Feiten en sancties — 28
- 4.4 Recidive — 30
- 4.5 Relatie persoons- en criminele-carrièrekenmerken, sancties en recidive bij ZAJVP's — 31
 - 4.5.1 Methode — 31
 - 4.5.2 Resultaten — 31
 - 4.5.3 Discussie — 32
- 4.6 Samenvatting ZAJVP's — 33

5 High impact crime-ZAVP's — 35

- 5.1 Ontwikkelingen in absolute aantallen — 35
- 5.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken — 37
- 5.3 Sancties — 37
- 5.4 Recidive — 38
- 5.5 Samenvatting high impact crime-ZAVP's — 40

6 Gedetineerde en ISD-ZAVP's — 41

- 6.1 Percentage gedetineerde ZAVP's en detentieslengte — 41
- 6.2 ZAVP's met een ISD-maatregel — 42

7 Samenvatting en discussie – 45

Executive summary – 51

Literatuur – 55

Bijlagen

- 1 Samenstelling begeleidingscommissie – 57
- 2 Tabellen met volledige jaargangen – 59
- 3 Absolute aantallen ZAVP's naar regio – 67

Managementsamenvatting

Het huidige rapport betreft de elfde meting van de Monitor Veelplegers en geeft antwoord op de vraag wat de ontwikkelingen zijn binnen de populatie zeer actieve veelplegers (ZAVP's) in de periode 2003 tot en met 2015. Er wordt gekeken naar absolute en relatieve aantallen, kenmerken van de daders zelf, de manieren waarop zij gesanctioneerd worden en hun recidivegedrag. Verder is er specifiek aandacht voor jongvolwassen ZAVP's en ZAVP's die *high impact crimes* plegen (dat wil zeggen overvallen, straatroof en woninginbraken).

Algemene trends

In Nederland zijn in 2015 circa 5.000 bij justitie bekende ZAVP's, terwijl dit er in 2003 nog bijna 9.000 waren. Hoewel er sprake is van een daling, heeft de afname zich vooral beperkt tot de jaren 2003 tot en met 2010, waarna een stabilisatie optreedt. In 2015 is het aantal ZAVP's dan ook nauwelijks veranderd ten opzichte van de voorgaande vijf jaren.

De ZAVP's in 2015 bestaan voornamelijk uit mannen (95%). Daarnaast zijn zij gemiddeld halverwege de 30 jaar en hebben een criminele carrière van gemiddeld 28 strafzaken. Deze carrière begon gemiddeld in de vroege volwassenheid met een startleeftijd van 19 jaar.

In absolute aantallen zijn de meeste ZAVP's in Nederland geboren, maar er is wel sprake van een oververtegenwoordiging van ZAVP's binnen sommige groepen van personen geboren buiten Nederland. De eerder genoemde daling vindt bij alle ZAVP's ongeacht geboorteland plaats.

ZAVP's plegen voornamelijk vermogensmisdrijven zonder geweld en worden veelal bestraft met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. De maatregel Inrichting Stelselmatige daders (ISD) wordt weinig opgelegd (op zijn hoogst bij 7% van de ZAVP's in 2014 en 2015). Dit ondanks dat deze straf speciaal gericht is op ZAVP's welke gekenmerkt worden door hoog frequente recidive. Namelijk, binnen twee jaar komt ongeveer 70-80% opnieuw in aanraking met justitie.

Jongvolwassenen

Wanneer gekeken wordt naar alleen jongvolwassen ZAVP's (dat wil zeggen 18- tot en met 24 jaar), dan telt deze groep iets meer dan 1.000 personen in 2015. Ook binnen deze groep is sprake van een daling – in 2003 betrof deze groep meer dan 2.000 personen.

In 2015 is deze groep voornamelijk man (98%), is de gemiddelde leeftijd 21 jaar en begonnen zij hun criminele carrière gemiddeld in het 15e levensjaar. Iets meer dan 80% van de jongvolwassen ZAVP's is geboren in Nederland.

Jongvolwassen ZAVP's plegen vooral vermogensmisdrijven zonder geweld, maar ten opzichte van de totale groep ZAVP's plegen zij wel meer geweldsdelicten. De meest voorkomende sanctie bij jongvolwassen ZAVP's is de onvoorwaardelijke vrijheids-

straf. De taakstraf wordt relatief vaak opgelegd ten opzichte van alle ZAVP's. De ISD-maatregel wordt juist minder vaak opgelegd binnen deze groep (vaak bij nog geen 1-2% van de jongvolwassen ZAVP's). Ook bij jongvolwassen ZAVP's is sprake van hoog frequente recidive van 70-75% binnen twee jaar.

High impact crimes

Omdat er geen officiële definitie van high impact crime-ZAVP's bestaat, zijn in dit onderzoek verschillende definitiealternatieven voorgesteld en onderzocht. Afhankelijk van de gehanteerde definitie zijn er in Nederland over de jaren heen enkele tientallen of honderden tot duizenden ZAVP's geregistreerd als dader van high impact crime.

De ZAVP's die in het peiljaar ten minste voor één high impact crime vervolgd zijn, verschillen relatief weinig van de gehele groep ZAVP's op persoons- en criminele-carrièrekenmerken. Ze zijn iets jonger, begonnen hun criminele carrière iets eerder en hebben iets minder strafzaken. Wel worden deze high impact crime-ZAVP's relatief zwaarder gestraft met meer en langere gevangenisstraffen en meer ISD-maatregelen dan de totale groep ZAVP's. Dit is gezien de ernst van hun delicten niet verwonderlijk.

Detentie en ISD

Minimaal 70% van de ZAVP's is ten minste één dag per jaar gedetineerd geweest in de periode 2003 tot en met 2015. Dit percentage daalt in 2014 en 2015 evenals de lengte van de detenties. Sinds de invoering van de ISD-maatregel in 2004 wordt deze bij steeds 'lichtere' ZAVP's opgelegd. In 2004 en 2005 ligt, bijvoorbeeld, het gemiddelde aantal eerdere strafzaken van de ISD-ZAVP boven de 60, maar in 2015 is dit gedaald tot net onder de 45 strafzaken.

De registratie van criminogene factoren steeds slechter

Het beleid van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) ten aanzien van ZAVP's kan mogelijk niet langer ondersteund worden op basis van informatie uit gestructureerde risico-inschattingen van recidive.

Het percentage ZAVP's met een geldige en volledige RISC-afname neemt af door de tijd heen van ruim 50% in 2009 naar 40% in 2015. Verder zijn er aanwijzingen dat de informatie verkregen uit de RISC niet noodzakelijk representatief is voor alle ZAVP's, omdat de ZAVP's met een RISC-afname op diverse kenmerken verschillen van degene die dat niet hebben. Ook heeft de registratie van criminogene factoren met de RISC een trendbreuk ondergaan door de transitie van de RISC 3.2 naar 4.0 in 2014. Het gebruik van de RISC in monitoring en justitieel onderzoek komt daarmee in het gedrang.

Conclusie

In 2015 is het aantal ZAVP's in Nederland op één van zijn laagste niveaus sinds 2003 en 2004. De daling in het aantal ZAVP's heeft voornamelijk plaatsgevonden in de jaren 2005 tot en met 2010, waarna de aantallen stabiliseren. Deze daling vindt plaats ongeacht type ZAVP, zoals alleen jongvolwassenen of plegers van high impact crime, of geboorteland van de ZAVP. De dalende ontwikkeling staat niet op zichzelf,

maar sluit aan bij nationale ontwikkelingen binnen andere daderpopulaties en ook bij internationaal dalende criminaliteitstrends.

1 Inleiding

Nederland kent duizenden personen die zich schuldig maken aan crimineel gedrag. De één maakt zich eenmaal schuldig aan een bagatelfeit en de ander beperkt dit gedrag tot de puberteit en jongvolwassenheid (zie, bijvoorbeeld de *age-crime curve*, Farrington, 1986) en bij een derde houdt dit gedrag langdurig en hoogfrequent aan.

Deze laatste groep – de frequent plegende daders – werden eind vorige eeuw ook wel ‘stelselmatige daders’, ‘de harde kern’ of ‘draaideurcriminelen’ genoemd. Sinds 2000 is de term ‘veelpleger’ gangbaar (Ferwerda, Kleemans, Korf & Van der Laan, 2003). Binnen de groep veelplegers is de zwaarste categorie de ‘zeer actieve veelpleger’ (ZAVP). ZAVP’s onderscheiden zich van ‘reguliere’ veelplegers doordat ze naast een aanzienlijk strafrechtelijk verleden ook in het afgelopen jaar crimineel actief zijn geweest. Bij ‘reguliere’ veelplegers is deze recente activiteit niet aanwezig. De formele definitie van het Openbaar Ministerie (OM; 2013) van de ZAVP is:

Een zeer actieve veelpleger is een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van vijf jaren processen-verbaal tegen zich opgemaakt zag worden voor meer dan tien misdrijffeiten, waarvan ten minste één misdrijf in de laatste twaalf maanden, terug te rekenen vanaf de pleegdatum van het laatst gepleegde misdrijf.

ZAVP’s zijn verantwoordelijk voor een buitenproportioneel groot aandeel van de geregistreerde criminaliteit in Nederland (de factor van oververtegenwoordiging in het aantal registreerde feiten varieert tussen de 2 en 3 in de periode 2003 tot en met 2014; Tollenaar, Beerthuizen & Van der Laan, 2016). ZAVP’s trekken daarmee de aandacht van justitieel beleid en wetenschap. Een belangrijke vraag die daarbij komt kijken is: welke aanpak werkt om het aantal ZAVP’s terug te dringen? Welke behandelingen kunnen bijdragen aan het terugdringen van recidive binnen deze groep? Door effectief beleid te voeren tegen deze relatief kleine groep, zou mogelijk een relatief groot gedeelte van de Nederlandse criminaliteit aangepakt kunnen worden.

Om dit beleid van informatie te voorzien is in 2005 de Monitor Veelplegers gestart, die onder meer jaarlijks bijhoudt hoeveel ZAVP’s Nederland telt. Naast aantallen worden ook kenmerken van de daders zelf, kenmerken van de door hen gepleegde delicten en criminele gedragingen en kenmerken van de hen opgelegde sancties gemonitord.

Het huidige rapport betreft de elfde meting van deze monitor en de tweede meting in de ‘nieuwe’ stijl. Waar in de huidige en vorige meting de bovenstaande definitie van het OM wordt gebruikt voor de ZAVP, werd in eerdere metingen een oudere definitie van het OM gebruikt, waarbij in plaats van elf *misdrijffeiten*, elf *processen-verbaal* noodzakelijk waren om als ZAVP gekenmerkt te worden. Zie voor meer informatie over deze transitie Tollenaar en collega’s (2016).

In het huidige rapport wordt ook aandacht besteed aan specifieke groepen ZAVP’s. In eerdere monitoren is al gekeken naar jongvolwassen ZAVP’s (dat wil zeggen, 18- tot en met 24-jarigen) en ZAVP’s met een maatregel Inrichting Stelselmatige daders (ISD), welke beide nu weer aan bod komen.

Een nieuwe focusgroep betreft, op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid, de ZAVP's van high impact crimes – hiertoe worden traditioneel gerekend overvallen (inclusief overvallen op een woning), straatroof en woningbraken (Beijersbergen, Blokdijk & Weijters, 2018). Ondanks dat er gesproken wordt van een opkomst van een gewelddadigere (en jongere) ZAVP (Van Ham, Bremmers & Ferwerda, 2015) en dat er sprake is van meer aandacht voor *high impact crimes* vanuit beleid (zie, bijvoorbeeld, Tweede Kamer, 2013; Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016) is er nog weinig inzicht in ontwikkelingen betreffende dergelijke meer gewelddadige of high impact crime-ZAVP's. In dit rapport wordt een eerste aanzet gedaan om ontwikkelingen vanaf 2003 weer te geven rondom deze high impact crime-ZAVP.

1.1 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen van het huidige rapport zijn:

- 1 Wat zijn de ontwikkelingen in de aantallen ZAVP's in de periode 2003 tot en met 2015?
- 2 Welke ontwikkelingen doen zich voor in de achtergrondkenmerken van ZAVP's (dat wil zeggen, sekse, geboorteland en leeftijd) in deze periode?
- 3 Welke ontwikkelingen zijn er in de criminele carrières, sancties, aanwezige criminogene factoren en recidive van ZAVP's in deze periode?
- 4 Welke ontwikkelingen doen zich voor onder jongvolwassen ZAVP's in aantallen, achtergrondkenmerken, criminele carrières, sancties en recidive in de periode 2003 tot en met 2015?
- 5 Welke verbanden zijn er binnen deze groep jongvolwassenen tussen de persoons- en criminele-carrièrekenmerken, de sancties die zij opgelegd krijgen en hun recidivegedrag?
- 6 Welke ontwikkelingen doen zich voor onder high impact crime-ZAVP's in aantallen, achtergrondkenmerken, criminele carrières, sancties en recidive in de periode 2003 tot en met 2015?
- 7 Welke ontwikkelingen doen zich voor in de criminele carrière profielen van ZAVP's die een ISD-maatregel krijgen opgelegd vanaf de invoering van de maatregel in 2004?

1.2 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 beschrijven we de werkwijze van de Monitor Veelplegers. In hoofdstuk 3 tot en met 6 beschrijven we de ontwikkelingen van achtereenvolgens: ZAVP's (hoofdstuk 3), jongvolwassen ZAVP's (hoofdstuk 4), high impact crime-ZAVP's (hoofdstuk 5) en gedetineerde en ISD-ZAVP's (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 wordt een samenvatting gegeven en de resultaten bediscussieerd.

2 Methode

In dit hoofdstuk wordt de methodiek van de Monitor Veelplegers uiteen gezet. De gebruikte databronnen worden beschreven en ook de gemaakte keuzes in de operationalisaties van personen en delicten.

2.1 Databronnen

In de volgende paragrafen worden de diverse bronnen beschreven, van waaruit de Monitor Veelplegers zijn informatie haalt en combineert.¹

2.1.1 RAC-min

In RAC-min staan alle justitiële beslissingen in eerste aanleg geregistreerd en de daarbij horende gegevens (dat wil zeggen, personen, delicten, etc.). RAC-min is een landelijk bestand voor beleid en beheer van het Parket-Generaal en is gebaseerd op de centrale registratiesystemen van de arrondissementparketten (COMPAS en GPS). RAC-min wordt gebruikt om te bepalen welke justitiabelen veelplegers zijn en daarmee ook de groep zeer actieve veelplegers (ZAVP's).

2.1.2 OBJD

De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) is een geanonimiseerde database waarin alle justitiële beslissingen staan geregistreerd voor alle Nederlandse strafzaken (zowel afgedaan door het OM als de rechtbanken). Naast kenmerken op zaaksniveau (zoals in RAC-min), is er ook informatie beschikbaar per justitiabele, waaronder de volledige criminele geschiedenis van iedereen die op een gegeven moment in de OBJD terecht komt. Daarnaast is er ook informatie beschikbaar over de sancties die tegen justitiabelen zijn opgelegd. De OBJD bevat strafzaken in zowel eerste aanleg als hoger beroep, terwijl het bovengenoemde RAC-min alleen strafzaken in eerste aanleg bevat.

2.1.3 RISc

Teneinde de invloed van criminogene factoren op de carrière van ZAVP's te bestuderen, wordt de aanwezigheid van dergelijke factoren geïndiceerd aan de hand van de zogeheten Risico InschattingsSchalen (RISc). De RISc vormen samen een risicotaxatie-instrument dat gericht is op recidivegedrag, hetwelk gebruikt wordt door de drie Nederlandse reclasseringsorganisaties (dat wil zeggen, Leger des Heils, Reclassering Nederland en Stichting Verslavingszorg; samen de 3RO).

Het instrument is gebaseerd op het Offender Assessment System (OASYS; Howard et al., 2003) en aangepast voor de Nederlandse situatie (Van der Knaap et al., 2007). In totaal worden twaalf domeinen gediagnosticeerd die relevant zijn voor (herhaald) crimineel gedrag, waaronder 'huidige en voorgaande delicten' (schalen 1 en 2) en 'drugs- en alcoholgebruik' (schalen 8 en 9). De ruwe scores van alle

¹ De koppeling van verschillende databronnen gebeurt aan de hand van persoons- of zaaksindicatoren, zoals parketnummer en de PID-code van veelplegers – een indicator gebaseerd op voorletters, achternaam en geboortedatum die door het OM gebruikt wordt.

schalen worden gestandaardiseerd naar de categorieën 'geen', 'aanwezige' en 'ernstige' criminogene factoren. Welke ruwe score zich vertaalt naar de drie categorieën, verschilt per schaal. Dergelijke informatie over criminogene factoren is belangrijk voor justitieel onderzoek, omdat zij gedetailleerde informatie over het leven van ZAVP's weergeven welke niet uit officiële justitiële registraties te verkrijgen zijn.

Afgenomen RISC's van reclasseringscliënten (onder wie zich ook een deel van de ZAVP's bevinden) worden bijgehouden in een centrale database en zijn voor de Monitor Veelplegers beschikbaar gesteld voor analyse. Voor 2009 tot en met 2014 zijn de RISC 3.2 en eerdere versies beschikbaar en voor 2014 en 2015 de RISC 4.0 – in 2014 heeft er transitie van de RISC 3.2 naar 4.0 plaatsgevonden (de kenmerken en gevolgen van deze transitie worden in paragraaf 2.3.1 besproken).

2.1.4 TIP

De *Time-in-prisontabel* (TIP-tabel) is een binnen het WODC/de Recidivemonitor vervaardigde databasetabel, waarin alle detenties binnen detentiecentra met een jeugd- en volwassenregime geregistreerd staan (met start- en uitstroombdatum). Deze tabel wordt gemaakt door informatie uit de registratiesystemen van de Dienst Justitiële Inrichtingen te halen en meet hoe lang iemand werkelijk in detentie heeft gezeten. Onder detentie wordt gerekend: voorlopige hechtenis, gijzeling (wanneer een boete niet betaald wordt), ISD-maatregel, gevangenisstraffen, vervangende hechtenis (voor niet uitvoeren van een taakstraf) en hechtenis voortkomend uit overtredingen of het overtreden van regels van toezicht. Naast de lengte van detentie wordt deze tabel in dit onderzoek gebruikt om te kijken in welke jaren een ZAVP in detentie zit.

2.2 Selectie van zeer actieve veelplegers

Of iemand wel of niet een ZAVP is, wordt bepaald aan de hand van RAC-min (zie ook paragraaf 2.1.1). De gehanteerde definitie voor de ZAVP is (OM, 2013):

Een zeer actieve veelpleger is een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van vijf jaren processen-verbaal tegen zich opgemaakt zag worden voor meer dan tien misdrijfzeden, waarvan ten minste één misdrijf in de laatste twaalf maanden, terug te rekenen vanaf de pleegdatum van het laatst gepleegde misdrijfzede.

De ZAVP-definitie van het OM is niet gebonden aan een specifiek of vast peilmoment binnen een jaar. Het startpunt van de retrospectieve vijfjaarstermijn waarbinnen gekeken wordt naar de misdrijfzeden is variabel per persoon, waar hierboven wordt gesproken van het laatst gepleegde feit. Voor landelijke monitoring is een vast moment om vanaf terug te kijken gewenst. Daarom is gekozen om voor ieder peiljaar een vast peilmoment te kiezen, namelijk, 31 december van dat jaar.

Misdrijven die in een later peiljaar ontdekt worden door justitie, maar gepleegd waren tijdens een eerder peiljaar, kunnen ervoor zorgen dat het aantal ZAVP's retrospectief toeneemt door registratiepraktijken (een misdrijf kan immers pas geregistreerd worden als deze is waargenomen). Om dit te voorkomen worden in dit rapport alleen misdrijven geteld waarvan de inschrijfdatum (van de strafzaak) op of voor 31 december van het desbetreffende peiljaar bevindt.

Daarnaast zijn er een aantal additionele condities waarmee rekening gehouden wordt: (1) feiten die zijn afgedaan met een technische uitspraak (zoals 'rechter niet bevoegd') worden gerekend als zijnde geldige strafbare feiten; en (2) feiten welke onvoorwaardelijk zijn geseponneerd zonder verdere specificatie, feiten waarvoor men is vrijgesproken en feiten waarvoor de verdachte niet-ontvankelijk is verklaard tellen niet mee als geldige strafbare feiten.

2.3 Selectie van RISC-gegevens

Een afgenomen RISC is geldig voor een periode van één jaar (3RO, 2010), maar niet iedere ZAVP heeft een RISC-afname in het peiljaar of in het jaar daar voorafgaand (zie tabel 2.1 voor hoe de aanwezigheid van beschikbare *volledige*² RISC-afnames verdeeld zijn per peiljaar). We bekijken de beschikbaarheid van de RISC 3.2 en eerdere versies enerzijds en de RISC 4.0 anderzijds los van elkaar, omdat deze instrumentversies niet aansluitend compatibel zijn voor monitoringsdoeleinden (zie paragraaf 2.3.1 en 3.5).

Tabel 2.1 Beschikbaarheid volledige en geldige RISC-afname per peiljaar, in percentages van de gehele groep ZAVP's en naar RISC-versie

	RISC 3.2 en eerdere versies						RISC 4.0	
	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'14	'15
Absoluut (n)	3.017	2.782	2.720	2.541	2.587	2.067	913	1.980
Percentueel (%)	52,6	54,3	53,5	52,2	54,6	42,5	18,8	39,8

Bron: RAC-min/OBJD/3RO

Om te bepalen welke afname van de RISC gebruikt wordt voor het weergeven van de criminogene factoren, wordt in eerste instantie gekozen voor een RISC die is afgenomen in het peiljaar. Wanneer er meerdere afnames beschikbaar zijn in het peiljaar, dan wordt de meest recente gekozen.

Wanneer in het peiljaar geen RISC beschikbaar is, dan wordt de meest recente RISC gekozen in het jaar voorafgaand aan het peiljaar. Ondanks dat 31 december als peildatum wordt gehanteerd en dus in principe alleen RISC's in het peiljaar zelf geldig zouden zijn, nemen we een ruimere marge van een extra kalenderjaar. Dit omdat de verdeling van de meest recente activiteit onder de ZAVP's wel varieert binnen het peiljaar, waardoor RISC-afnames uit een eerder jaar ook nog relevant zouden kunnen zijn.

Ter illustratie, een ZAVP uit 2013 heeft in dat jaar geen RISC, maar wel één in 2012, dan wordt de 2012 afname gekozen. Wanneer voor deze ZAVP alleen in 2011 of eerder een RISC beschikbaar was, dan wordt deze niet meegenomen en is voor de ZAVP in het peiljaar geen informatie over de criminogene factoren bekend.

In 2009 tot en met 2013 zijn voor iets meer dan 50% van de ZAVP's een volledige en geldige RISC-afname bekend. In 2014 zakt dit percentage naar 43%, omdat men dan overstapt naar de RISC 4.0, welke dan voor bijna 20% van de ZAVP's in dat jaar bekend is. In 2015 is voor bijna 40% van de ZAVP's een volledige en geldige RISC 4.0 bekend.

² Met volledig bedoelen we dat alle items en schalen ingevuld zijn.

Wanneer naar de ZAVP's in 2013 en 2015 gekeken wordt, zijn er verschillen tussen de ZAVP's die wel en geen geldige en volledige RISC-afname hebben (zie tabel 2.2). Bij zowel de RISC 3.2 als de RISC 4.0 is het instrument vaker afgenomen bij ZAVP's wiens criminele carrière eerder begon en bij ZAVP's met een langere criminele carrière. Daarnaast wordt de RISC vaker afgenomen bij ZAVP's die geboren zijn in Nederland en minder vaak bij ZAVP's geboren in overige westerse en niet-westerse landen of van ZAVP's waarvan het geboorteland onbekend is. De RISC 4.0 wordt ook minder vaak afgenomen bij mannelijke ZAVP's in 2015. Kortom, er zijn aanwijzingen dat de RISC-afnames criminogene factoren weergeven die niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor alle ZAVP's, vanwege discrepanties in criminele carrière en geboorteland.

2.3.1 Overgang RISC 3.2 (en eerdere versies) naar 4.0 zorgt voor trendbreuk

De reclassering is in 2014 overgestapt naar een nieuwe versie van de RISC – van versie 3.2 naar 4.0. In de RISC 4.0 zijn er, bijvoorbeeld, nieuwe items toegevoegd aan diverse schalen. Hoewel wij alleen rapporteren over de gestandaardiseerde schaalcores (dat wil zeggen, geen criminogene factoren versus aanwezige factoren versus ernstige factoren), zorgt deze overgang in 2014 voor trendbreuken. Name-lijk, de (ruwe) scoring van de individuele schalen is niet langer hetzelfde en ook de interpretatie van welke ruwe score bij aanwezige of ernstige criminogene factoren hoort is veranderd. Bij eerdere updates aan de RISC waren de veranderingen mini-maal. Hiermee is de vergelijkbaarheid door de tijd heen (2014 en 2015 ten opzichte van de jaren daarvoor) niet meer mogelijk en hierom rapporteren wij over de RISC 3.2 en eerdere versies enerzijds en de RISC 4.0 anderzijds los van elkaar (zie para-graaf 3.5 en tabel 3.4). Ter illustratie, in het transitiejaar 2014 heeft 12% van de ZAVP's volgens de RISC 3.2 of eerdere versies ernstige factoren betreffende eerdere delicten, terwijl dit percentage 74% is volgens de RISC 4.0.

Tabel 2.2 Kenmerken van ZAVP's met en zonder geldige en volledige afname RISC-afname

	RISC 3.2 en eerdere versies (2013)			RISC 4.0 (2015)		
	Geen	Wel	<i>p</i>	Geen	Wel	<i>p</i>
% Man	94,7	95,6		95,7	94,1	*
Gem. leeftijd	34,4	33,9		34,8	34,5	
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	19,5	17,9	***	19,1	17,9	***
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	26,1	28,9	***	26,9	28,4	*
% Geboorteland			***			***
Nederland	61,7	72,9	<	64,8	74,0	<
Marokko	4,9	5,6		4,9	4,8	
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	6,1	5,8		5,8	5,4	
Turkije	4,3	4,6		4,0	4,0	
Suriname	1,3	1,0		1,0	1,0	
Overigewesters	8,6	3,7	>	7,7	3,9	>
Overige niet-westers	9,5	6,1	>	9,1	6,5	>
Onbekend	3,6	0,2	>	2,9	0,5	>

Noot. De *p*-kolom geeft aan of er statistische verschillen zijn tussen de groepen (*** $p < 0,001$; * $p < 0,05$), bij geboorteland geeft een '<' of '>' aan welke categorieën het sterkst bijdragen aan het gevonden statistisch verschil en in welke richting aan de hand van de aangepaste en gestandaardiseerde residuen (dat wil zeggen, $Z \geq |1,96|$).

Bron: RAC-min/OBJD/3RO

2.4 High impact crimes

High impact crimes zijn in het huidige rapport gedefinieerd als overvallen (inclusief woningovervallen), straatroof en woninginbraken, volgens de richtlijnen van het ministerie van Justitie en Veiligheid en geoperationaliseerd via een wijze die geschikt bevonden is voor data op basis van de OBDJ (zie Beijersbergen et al., 2018). Deze methode zal ook toegepast gaan worden in het door de Recidivemonitor uitgevoerde recidiveonderzoek naar strafrechtelijke daders van high impact crimes.

In het kort wordt per geregistreerd misdrijf gekeken of voldaan wordt aan een high impact crime relevante maatschappelijke classificatie. Zo ja (bijvoorbeeld *inbraak in woning*), dan telt dit misdrijf als high impact crime. Wanneer een dergelijke classificatie ontbreekt, dan telt deze als een 'gewoon' misdrijf.

De huidige operationalisatie wijkt af van een eerder onderzochte operationalisatie (Beerthuizen & Wartna, 2014), welke als te inclusief werd geacht (Beijersbergen et al., 2018) doordat alle vermogensdelicten met geweld op basis van wetsartikel meetelde als high impact crime. Daarnaast werd nog naar aanvullende informatie in semigestructureerde velden gezocht die duidde op straatroof of woninginbraak. Bijvoorbeeld, wanneer er sprake was van een gewelddadig vermogensmisdrijf op basis van wetsartikel, waar in de kwalificatie werd gesproken van de 'openbare weg', dan werd dit delict onder straatroof geacht.

Afsluitend zijn er ook aanwijzingen dat er regionale verschillen bestaan naar welke type misdrijven tot high impact crimes gerekend worden in de praktijk betreffende selectie voor interventies (Tollenaar, Beerthuizen, Barendregt & Van der Laan, 2017).

Omdat geen uniforme of landelijke definitie bestaat van wanneer een ZAVP ook tot de zogenoemde groep high impact crime-ZAVP's behoort, worden vijf definitie-alternatieven gehanteerd en uiteengezet. Op deze wijze wordt duidelijk dat afhankelijk van de definitie er (grote) verschillen in aantallen kunnen optreden. Het gaat om de vijf volgende definitiealternatieven van high impact crime-ZAVP:

- 1 ZAVP's met ten minste één high impact crime in de meest recente vijf jaar;
- 2 ZAVP's met ten minste zes high impact crimes in de meest recente vijf jaar;
- 3 ZAVP's met ten minste elf high impact crimes in de meest recente vijf jaar;
- 4 ZAVP's van wie ten minste de helft van de gepleegde feiten in de meest recente vijf jaar high impact crimes betreft;
- 5 ZAVP's met ten minste één high impact crime in het peiljaar.

De eerste drie definities benaderen de high impact crime-ZAVP vanuit het perspectief dat een high impact crime heeft moeten plaatsvinden in de periode van vijf jaar – een tijdsperiode die ook centraal staat binnen de ZAVP-definitie. De derde definitie omvat het aandeel ZAVP's dat zelfs op basis van alleen hun gepleegde high impact crimes al ZAVP's zou zijn. De vierde definitie betreft de ZAVP voor wie high impact crimes ten minste de helft van hun feiten betreft, wat suggereert dat voor deze groep high impact crimes een meer specialistische gedraging is en niet een enkel incident. De vijfde definitie heeft in tegenstelling tot de eerste drie definities vooral betrekking op de recente geschiedenis en het huidig delictgedrag.

Kortom, door deze verschillende definities te hanteren wordt gekeken naar de meer lange geschiedenis, het relatieve specialisme rondom deze gedragingen en de meer recente en huidige gedragingen. Omwille van de ruimte is ervoor gekozen om ons te

beperven tot deze vijf definitiealternatieven. Er zijn, natuurlijk, nog meer definities mogelijk.³

2.5 Databeperkingen

De in dit onderzoek gebruikte databronnen hebben hun beperkingen. Ten eerste, er is sprake van een selectie van ZAVP's op basis van een registratiesysteem – RAC-min. Daarnaast is een groot gedeelte van de gegevens die gerapporteerd worden ook afkomstig uit registratiesystemen – OBJD en TIP. ZAVP's die niet door justitie opgemerkt worden of geregistreerd worden, kunnen dan ook niet gemonitord worden. Daarnaast kunnen ontwikkelingen ook beïnvloed worden door veranderingen in registratieprocedures en niet alleen door 'echte' veranderingen (zie bijvoorbeeld, voor meer specifiek jeugdcriminaliteit, Van Ham, Bervoets, Scholten & Ferwerda, 2018). Verder is er geen garantie dat de kwaliteit van registratiebronnen constant door de tijd heen is.

Als laatste heeft de RISC ook zijn beperkingen. Naast de genoemde trendbreuk is de RISC niet voor alle ZAVP's bekend en ook niet noodzakelijk representatief voor alle ZAVP's. Hiermee geven de gepresenteerde resultaten op basis van de RISC mogelijk een vertekend beeld van de criminogene factoren die zich binnen de groep ZAVP's bevinden.

³ Wanneer de aantallen high impact crime-ZAVP's berekend worden volgens de definitie van wat een high impact crime is aldus Beerhuizen en Wartna (2014), dan gaat het ongeveer om gemiddeld 15-45% meer high impact crime-ZAVP's, afhankelijk van welk definitie alternatief gehanteerd wordt.

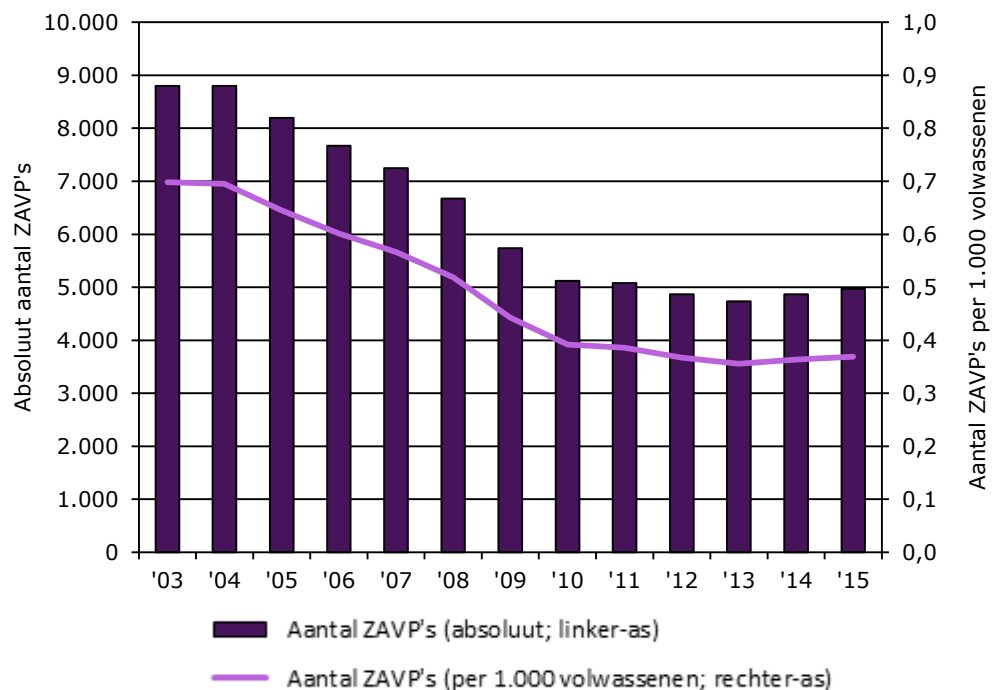
3 Zeer actieve veelplegers

In dit hoofdstuk wordt gekeken voor 2003 tot en met 2015 naar de gehele groep zeer actieve veelplegers (ZAVP's). Kenmerken van deze groep waarnaar gekeken wordt zijn de aantallen, persoons- en criminele carrière-kenmerken, gepleegde feiten en opgelegde sancties, recidive en criminogene factoren (volgens de RISc).

3.1 Ontwikkelingen in absolute en relatieve aantallen

In figuur 3.1 zijn de ontwikkelingen in absolute en relatieve aantallen ZAVP's weergegeven. In 2015 telt Nederland iets minder dan 5.000 ZAVP's. In 2003 en 2004 ligt dit aantal ZAVP's hoger – net onder de 9.000 personen, waarna in 2005 een daling inzet welke tot en met 2010 aanhoudt. Daarna treedt een relatieve stabilisering op, hoewel in 2013 tot en met 2015 het aantal ZAVP's wel weer licht stijgt. In 2015 is het aantal ZAVP's bijna gehalveerd ten opzichte van 2003 en 2004. Om te controleren dat deze ontwikkelingen niet beïnvloed worden door veranderingen in de samenstelling van de Nederlandse bevolking, is ook het aantal ZAVP's per 1.000 volwassenen weergegeven in figuur 3.1. Deze weergave laat een vrijwel identieke ontwikkeling zien als de absolute cijfers.

Figuur 3.1 Aantal ZAVP's in 2003 tot en met 2015

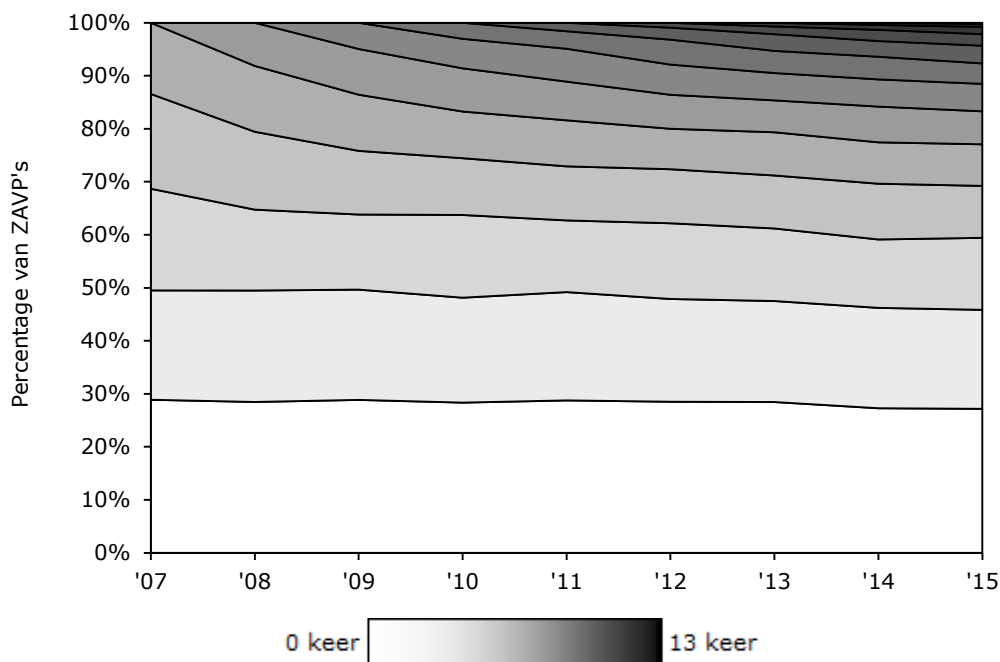
Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

In figuur 3.2 is de instroom van ZAVP's per cohortjaar uitgesplitst naar hoe vaak zij al eerder voorkomen in de monitor vanaf het jaar 2003. De ontwikkelingen worden pas vanaf 2007 weergegeven, omdat vanaf dat jaar een adequaat te observeren geschiedenis (van vijf jaar) beschikbaar is. Over het algemeen lijkt bijna 30% van

de ZAVP's ieder jaar 'nieuw' in te stromen en komt dus ongeveer 70% van de ZAVP's al eerder voor in de monitor. Met andere woorden, de meeste ZAVP's zijn 'oude bekenden'. Deze verdeling is van 2007 tot en met 2015 stabiel. Het dalende aantal ZAVP's (zie figuur 3.1) suggereert in combinatie met deze relatief stabiele verdeling qua 'oude' en 'nieuwe' ZAVP's dat deze daling over de hele breedte van ZAVP's is en zich niet beperkt tot louter de oude of nieuwe aanwas.

Figuur 3.2 Aandeel ZAVP's in 2007 tot en met 2015 naar eerder voorkomen in de monitor

Zie bijlage 2, tabel B.2 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

Samenvattend kan in absolute termen gesteld worden dat het aantal ZAVP's in de periode 2003 tot en met 2015 is afgenomen – de werkelijke daling vindt plaats in de jaren 2005 tot en met 2010 en daarna stabiliseert het aantal ZAVP's. Deze daling komt voor bij zowel 'oude' als 'nieuwe' ZAVP's.

3.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken

In tabel 3.1 zijn de kenmerken van ZAVP's weergegeven door de jaren heen. In 2015 zijn verreweg de meeste ZAVP's van het mannelijk geslacht en de gemiddelde leeftijd is rond de 35 jaar. De eerste strafzaak in de carrière vindt gemiddeld tijdens het 19e levensjaar plaats en de totale carrière van de ZAVP telt gemiddeld 28 strafzaken. Van alle ZAVP's in 2015 is twee derde in Nederland zelf geboren⁴.

⁴ Onder Nederlands-geborenen vallen ook tweede en verdere generatie personen met een migratie-achtergrond. Dit in tegenstelling tot etnische herkomstgroep – een kenmerk dat tot voor kort nog over gerapporteerd kon worden (zie Tollenaar et al., 2016), maar voor de huidige rapportage niet meer beschikbaar is, omdat deze informatie niet in RAC-min wordt geregistreerd (in tegenstelling tot het HKS).

Echter, dit profiel is niet onveranderlijk door de jaren heen. De ZAVP in 2003 is met 33 jaar iets jonger dan de gemiddeld 35-jarige ZAVP in 2015. Daarnaast is het gemiddelde aantal eerdere strafzaken in de carrière is door de jaren heen afgenomen – van 32 zaken in 2003 naar 26 zaken in 2012. Daarna neemt dit aantal strafzaken weer toe tot 28 in 2015. In 2003 is de grootste groep niet-in-Nederland-geboren-ZAVP's geboren in Marokko en Turkije, terwijl in 2015 deze groepen geboren zijn in overige westerse en niet-westerse landen.

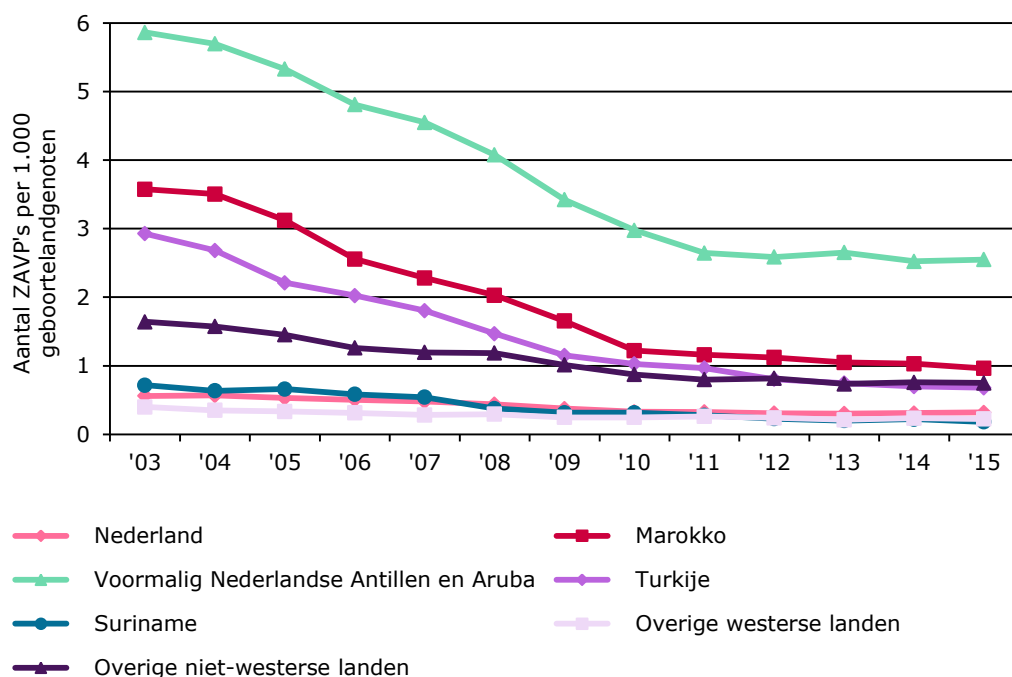
Tabel 3.1 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken van ZAVP's in 2003 tot en met 2015

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	94,1		95,0		95,4	95,1	95,2	94,8	95,1
Gem. leeftijd	32,6		33,0		33,4	33,7	34,1	34,6	34,7
Gem. leeftijd tijdens 1e zaak	18,8		18,5		18,7	18,8	18,6	18,8	18,7
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	32,1		28,6		26,3	26,1	27,6	27,4	27,5
% Geboorteland									
Nederland	65,8		68,7		67,8	66,9	67,8	67,7	68,4
Marokko	7,3		6,4		5,2	5,4	5,3	5,2	4,9
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	5,7		5,6		5,2	5,5	5,9	5,5	5,6
Turkije	7,3		6,1		5,2	4,6	4,5	4,1	4,0
Suriname	1,8		1,8		1,4	1,3	1,1	1,3	1,0
Overige westers	5,4		4,7		6,6	6,5	5,9	6,5	6,2
Overige niet-westers	6,5		6,4		7,2	8,0	7,6	7,9	8,0
Onbekend	0,2		0,3		1,4	1,9	1,8	1,8	1,9

Zie bijlage 2, tabel B.3 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Figuur 3.3 Aantal ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar geboorteland

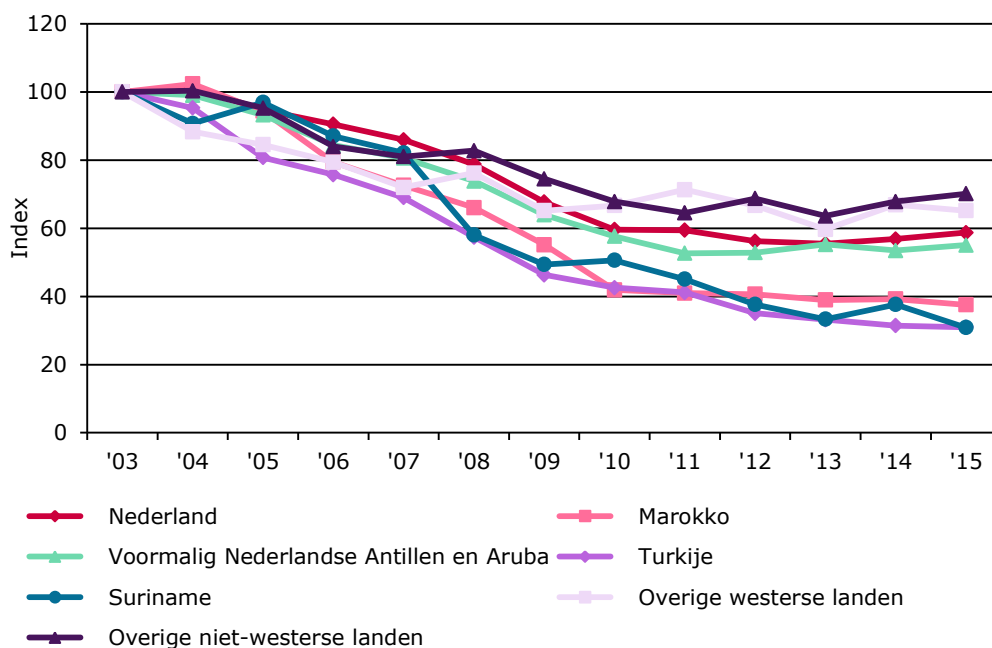
Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

In figuur 3.3 zijn de aantallen ZAVP's door de jaren heen uitgesplitst naar geboorteland en rekening houdend met het aantal personen in Nederland met hetzelfde geboorteland (dat wil zeggen, eerste generatie personen met een migratieachtergrond⁵). De meeste ZAVP's per 1.000 geboortelandgenoten in 2015 zijn te vinden binnen de groep geborenen op de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba, gevolgd door geborenen in Marokko.

Door de jaren heen zijn voor een aantal geboortelands het aantal ZAVP's per 1.000 geboortelandgenoten dichterbij elkaar gaan liggen. De algemeen dalende ontwikkelingen in 2003 tot en met 2010 en daarop volgende stabilisatie van het aantal ZAVP's is grofweg terug te vinden voor alle geboortelands (zie figuur 3.4). Wel zijn er verschillen in de sterkte van de daling. In 2015 is, bijvoorbeeld, het aantal ZAVP's per 1.000 geboortelandgenoten 'maar' met 30% afgenomen voor ZAVP's geboren in overige niet-westerse landen, terwijl voor ZAVP's geboren in Suriname deze afname bijna 70% is.

Figuur 3.4 Aantal ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar geboorteland (index = 2003)

Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

Kortom, door de jaren heen is de gemiddelde ZAVP ietsje ouder geworden, heeft deze iets vaker Nederland als geboorteland en heeft een kortere criminele carrière gekregen. De algemene daling van de totale groep ZAVP's is ook te zien bij losse groepen ZAVP's uitgesplitst naar geboorteland.

⁵ De aantallen eerste generatie personen met een migratieachtergrond zijn gebaseerd op cijfers van het CBS. De CBS-cijfers bevatten alleen officieel geregistreerde Nederlanders en niet personen met een illegale status. Omdat onder de ZAVP's zich wel potentieel illegale personen bevinden, is er sprake van een lichte overschatting van het aantal ZAVP's naar niet-Nederlands geboorteland. Dat wil zeggen, de referentiegroep is volgens het CBS kleiner dan in werkelijkheid.

3.3 Feiten en sancties

In 2015 worden voornamelijk vermogensmisdrijven zonder geweld gepleegd door ZAVP's (zie tabel 3.2). In dat jaar beslaat bijna 50% van alle feiten dit type delict. Twee andere meer voorkomende type gepleegde feiten zijn vernieling, lichte agressie en openbare-ordedelicten (vanaf hier genoemd VLAOO; 16%) en geweldsdelicten (14%). Naast de afname van het aantal feiten dat gepleegd is door ZAVP's, is ook de verdeling naar type delict niet stabiel door de jaren heen. Zo lag het aandeel vermogensmisdrijven zonder geweld in 2003 hoger met bijna 60%, waarna dit aandeel afzakte naar 44% in 2007. Daarna neemt dit type misdrijf weer licht toe en stabiliseert in 2011 tot en met 2015 rond de 50%. Tegelijkertijd neemt het aandeel van geweld en VLAOO in dezelfde periode toe, hoewel de meeste feiten gepleegd door ZAVP's nog steeds vermogensdelicten zonder geweld zijn.

Tabel 3.2 Geregistreerde feiten ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar type delict in percentages en totaal in absolute aantallen

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
Geweld (%)	9,7		14,7		14,8	14,3	13,2	14,3	14,3
Zeden (%)	0,5		0,5		0,5	0,5	0,6	0,4	0,6
Vermogen met geweld (%)	3,7		3,1		3,0	2,9	2,9	2,6	2,8
Vermogen zonder geweld (%)	59,4		44,0		47,7	48,4	52,9	48,9	47,6
VLAOO (%)	12,9		16,8		14,9	15,8	14,6	17,5	16,1
Drugs (%)	2,5		4,1		3,2	3,3	3,1	3,1	3,7
Verkeer (%)	6,4		10,1		8,0	6,6	5,0	5,0	6,9
Overig (%)	5,0		6,7		7,8	8,2	7,7	8,1	8,0
Aantal feiten (x1.000)	54,4		36,0		24,9	24,2	24,9	26,0	25,2

Noot. Uitgangspunt is het jaar waarin een feit wordt geregistreerd – dit kan afwijken van het pleegjaar; VLAOO = vernieling, lichte agressie en openbare orde.

Zie bijlage 2, tabel B.6 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

ZAVP's krijgen voornamelijk onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen opgelegd in 2015 (zie tabel 3.3). In dat jaar heeft bijna twee derde van de ZAVP's deze straf als zwaarste sanctie opgelegd gekregen voor een strafzaak ingeschreven in dat jaar. Het gaat dan vooral om korte vrijheidsstraffen van minder dan één maand. Ook in andere jaren heeft een meerderheid van de ZAVP's een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste straf opgelegd gekregen (tot wel bijna 80% in 2003). Wel is er een verschuiving te zien bij vrijheidsstraffen naar lengte van de straf. In eerdere jaren zijn de opgelegde vrijheidsstraffen voornamelijk langer dan drie maanden, in latere jaren neemt dit aandeel af. Daarnaast neemt het totale aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen af in de periode 2003 tot en met 2011.

In 2004 is de ISD-maatregel ingevoerd – een nieuwe sanctie speciaal gericht op zeer frequent plegende daders om hen intensief te behandelen en langdurig te incapaciteren. In 2015 heeft met 7% van de ZAVP's 'slechts' een klein deel deze sanctie opgelegd gekregen. Het relatief kleine aandeel van de ISD-maatregel is ook in andere jaren terug te vinden (4-7%), terwijl ZAVP's wel de meest relevante doelgroep zouden zijn voor deze maatregel. Ook was er een tijdelijke stijging in het aandeel taakstraffen in 2003 tot en met 2007.

Tabel 3.3 Zwaarste sanctie opgelegd aan ZAVP's in 2003 tot en met 2015, in percentages van het totaal aantal ZAVP's

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
Anders	1,7		2,3		4,3	3,9	3,6	4,7	5,8
Geldstraf	5,1		5,4		4,4	4,1	3,5	4,3	4,9
Vw. Vrijheidsstraf	2,1		3,0		3,2	3,5	4,1	4,3	5,3
Taakstraf	11,9		19,8		18,5	15,7	13,3	14,9	14,0
Vrijheidsstraf	79,2		64,9		64,7	67,9	71,2	64,8	63,4
Tot één mnd.	14,6		12,7		16,2	21,6	23,7	26,8	28,5
Één tot drie mnd.	20,1		17,5		17,5	18,2	19,0	16,6	16,8
Drie mnd. of meer	44,5		34,6		31,0	28,1	28,6	21,4	18,1
ISD-maatregel			4,7		5,0	4,9	4,3	7,0	6,6

Noot. Uitgangspunt is het jaar waarin een strafzaak wordt geregistreerd – dit kan afwijken van het jaar waarin de justitiële beslissing wordt genomen.

Zie bijlage 2, tabel B.6 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Omdat in voornamelijk 2014 en 2015 nog niet alle ingestroomde strafzaken zijn afgedaan met een sanctie, hebben de gepresenteerde cijfers alleen betrekking op zaken die *wel* zijn afgedaan en ze zijn in dat opzicht dan ook voorlopig. Daarom moet de stijging van het aandeel ZAVP's met een ISD-maatregel in 2014 en 2015 voorzichtig geïnterpreteerd worden.

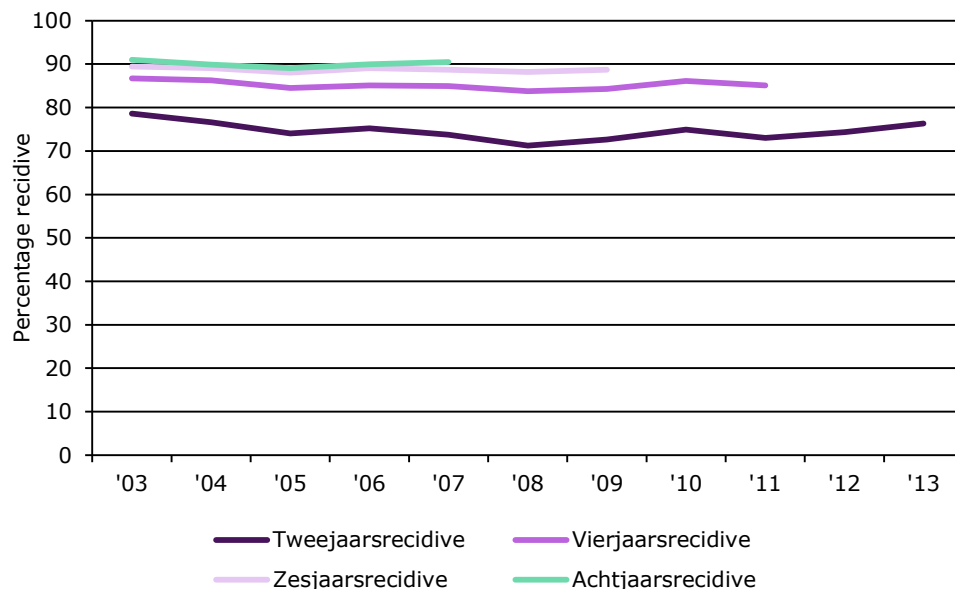
3.4 Recidive

In figuur 3.5 zijn de twee-, vier-, zes- en achtjaarsrecidiveprevalentie van alle ZAVP's weergegeven.⁶ Over het algemeen recidiveren ZAVP's veel en snel – binnen twee jaar is meer dan 70% van de ZAVP's opnieuw vervolgd. Deze tweejaarsrecidive is echter over de jaren heen niet gelijk en schommelt tussen de 70-80%. In de periode 2003 tot en met 2008 neemt deze recidive af, waarna hij weer toeneemt tot en met 2013. Naarmate de observatieperiode toeneemt, neemt het aandeel recidivisten ook toe. Zo heeft na acht jaar ongeveer 90% van de ZAVP's in 2003 tot en met 2007 ten minste éénmaal gerecidiveerd. Afsluitend zijn er geen duidelijke ontwikkelingen dat het recidivegedrag van ZAVP's over de jaren heen blijvend veranderd is.

⁶ Het startpunt van de te meten recidive is het peilmoment – 31 december van dat desbetreffende cohortjaar. Er wordt dan per ZAVP gekeken of er een nieuwe strafzaak geregistreerd wordt in de opvolgende jaren na het cohortjaar. Bijvoorbeeld, om de tweejaarsrecidiveprevalentie van een ZAVP uit 2003 te berekenen, wordt gekeken of er een nieuwe strafzaak in 2004 en/of 2005 geregistreerd is. Voor de vierjaarsrecidive wordt gekeken naar de jaren 2004 tot en met 2007, enzovoort. Indien er een nieuwe strafzaak geregistreerd wordt, dan telt een ZAVP als recidivist voor die periode. De teleenheid van prevalentie is percentage ZAVP's. Deze werkwijze geldt ook voor de recidive in andere hoofdstukken.

Deze werkwijze kijkt af van degene die de Recidivemonitor hanteert. Daar wordt, in het kort, de inschrijfdatum van een strafzaak als beginpunt gezien en de pleegdatum van het eventuele eerstvolgende feit gezien als 'eindpunt'. Ook kijkt de rapportage in dit rapport over recidive-prevalentie af van de Recidivemonitor, als in dat recidivepercentages van meer dan 90% precies worden gerapporteerd. Gezien de beperkte variabiliteit in hoge recidive binnen de groep ZAVP's en de daarbij horende beleids- en behandelimplicaties, wordt het precies rapporteren van hoge recidiveprevalenties gezien als belangrijk (zie ook Tollenaar, Van der Laan & Van der Heijden, 2014). De kans op onthulling is minimaal gezien dat de absolute aantallen ZAVP's dat niet recidiveert, nog steeds afdoende hoog is.

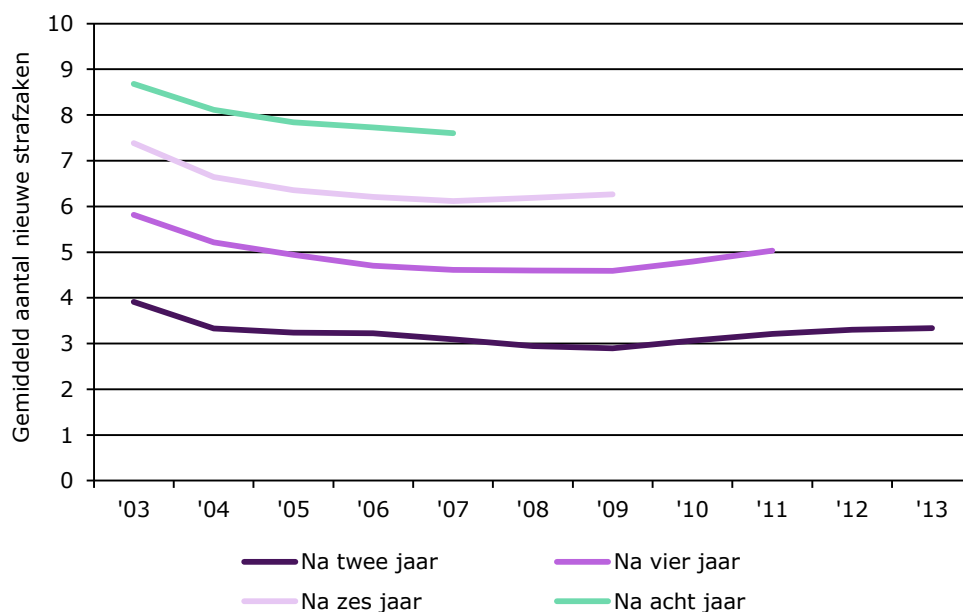
Figuur 3.5 Recidiveprevalentie van ZAVP's in 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Figuur 3.6 Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidiverende ZAVP in 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

De ZAVP's die binnen twee jaar recidiveren zien gemiddeld 3-4 strafzaken tegen zichzelf opgemaakt worden in dezelfde periode (zie figuur 3.6). Voor degene die ten minste éénmaal binnen vier jaar recidiveren ligt dit aantal ongeveer tussen de 4,5 en 6 strafzaken, voor degene die binnen zes jaar recidiveren ongeveer tussen de 6

en 7,5 strafzaken, en voor degene die binnen acht jaar recidiveren ligt het aantal nieuwe strafzaken ongeveer tussen de 7,5 en 8,5. In de periode 2003 tot en met, afhankelijk van welke observatieperiode gehanteerd wordt, 2007, 2008 of 2009 neemt het aantal nieuwe strafzaken per recidiverende ZAVP af, waarna dit aantal weer toeneemt.

3.5 Criminogene factoren

In tabel 3.4 zijn van alle ZAVP's, zover bekend, de uitkomsten van RISC-afnames weergegeven. De RISC-scores zijn allemaal omgezet naar een driedelige indeling (dat wil zeggen, 'geen', 'aanwezige' en 'ernstige' criminogene factoren). Van de laatste twee categorieën is het percentage ZAVP's dat daarin valt weergegeven. Het overige percentage valt in de groep 'geen' criminogene factoren. In 2014 is de vierde versie van de RISC ingevoerd als opvolger van de RISC 3.2 en de factoren volgens de verschillende instrumentversies zijn apart weergegeven.

Tabel 3.4 RISC-scores van ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar levensdomein (%)

		RISC 3.2 en eerdere versies						RISC 4.0	
		'09	'10	'11	'12	'13	'14	'14	'15
1/2(Eerdere) delictkenmerken	Aanwezig	57,5	60,7	57,9	59,9	60,9	59,9	21,4	22,9
	Ernstig	14,9	13,7	14,0	13,1	13,1	12,0	73,9	73,4
3 Huisvesting en wonen	Aanwezig	32,6	33,1	30,4	30,9	31,3	31,8	14,3	16,2
	Ernstig	28,3	29,9	32,6	33,7	34,4	32,9	39,5	35,5
4 Opleiding, werk en leren	Aanwezig	50,6	51,0	52,1	52,0	51,8	52,1	47,2	46,1
	Ernstig	32,1	31,7	31,7	34,1	36,5	37,8	38,7	38,0
5 Inkomen en omgaan met geld	Aanwezig	28,5	28,3	29,6	28,6	29,0	29,5	27,6	27,0
	Ernstig	40,2	40,2	38,7	42,1	43,6	44,6	44,7	42,6
6 Relaties met partner, gezin en familie	Aanwezig	35,9	37,7	38,9	39,9	41,0	39,3	35,8	40,0
	Ernstig	22,8	22,1	19,4	21,1	18,8	19,1	26,5	24,8
7 Relaties met vrienden en kennissen	Aanwezig	50,9	52,1	51,9	52,7	52,9	53,3	50,0	49,5
	Ernstig	17,4	16,0	15,4	17,8	18,8	18,2	9,1	10,0
8. Drugsgebruik	Aanwezig	43,7	45,3	46,0	45,1	44,3	45,9	32,7	35,6
	Ernstig	31,2	31,3	29,7	32,6	33,8	34,8	28,0	26,2
9 Alcoholgebruik	Aanwezig	19,2	19,0	20,0	20,7	20,9	22,4	16,4	15,4
	Ernstig	37,8	40,1	39,0	40,2	39,3	40,5	31,1	28,1
10 Emotioneel welzijn	Aanwezig	22,0	23,9	23,6	26,4	26,9	29,2	11,1	12,9
	Ernstig	20,6	22,3	21,1	23,3	25,3	25,8	80,9	78,9
11 Denkpatronen, gedrag en vaardigheden	Aanwezig	61,8	63,1	61,1	59,5	60,9	61,8	31,8	35,0
	Ernstig	30,0	30,1	31,0	33,8	34,7	35,1	57,3	55,6
12 Houding	Aanwezig	41,4	42,6	41,8	42,1	43,0	44,1	36,7	35,8
	Ernstig	26,1	26,6	25,4	28,4	28,7	28,7	39,4	38,6
<i>n</i>		3.017	2.782	2.720	2.541	2.623	2.116	1.174	2.474
%		52,6	54,3	53,5	52,2	55,4	43,5	24,1	49,8

Noot. De gerapporteerde *n* kan enigszins verschillen van de *n* gerapporteerd in de methodesectie betreffende de volledige en geldige RISC-afnames, omdat hier ook informatie uit onvolledig ingevulde RISC-afnames weergegeven wordt.

Bron: RAC-min/3RO

Binnen het jaar 2014 is de trendbreuk duidelijk te zien bij meerdere schalen – zo had bij de RISC 3.2 en eerdere versies nog maar 12-15% van de ZAVP's ernstige criminogene factoren met betrekking tot het huidige en vorige delicten. Met de RISC 4.0 is dat gestegen naar bijna 75%. Kortom, er is sprake van een *sterke* trendbreuk

in de instrumentarium met betrekking tot criminogene factoren, waarmee vergelijking door de tijd heen niet meer mogelijk is. Wij zullen ons dan ook in dit rapport beperken tot de meer algemene observatie dat de meeste ZAVP's in meerdere levensdomeinen ten minste enige, maar vaak ook ernstige, criminogene factoren ervaren. Bijvoorbeeld, volgens beide instrumenten heeft ongeveer 90% van de ZAVP's ten minste enige problemen met denkpatronen, gedrag en vaardigheden.

3.6 Samenvatting ZAVP's

In 2015 telt het aantal ZAVP's in Nederland circa 5.000 personen, wat neerkomt op bijna een halvering van de aantallen ZAVP's in de periode 2003 tot en met 2015. Deze daling vindt voornamelijk plaats tussen 2005 tot en met 2010, waarna de aantallen ZAVP's stabiliseren. ZAVP's zijn voornamelijk mannen van begin 30 jaar geboren in Nederland. Als er rekening gehouden wordt met de samenstelling naar geboorteland van de Nederlandse samenleving, dan komen ZAVP's het meest voor bij personen geboren op de voormalige Nederlandse Antillen en Aruba, gevolgd door personen geboren in Marokko. ZAVP's plegen vooral vermogensmisdrijven zonder geweld en worden voornamelijk gestraft met onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, waarna de kans op recidive hoog is. Dit is niet verwonderlijk, vanwege de aanwezige criminogene factoren die ZAVP's hebben in meerdere levensgebieden die bijdragen aan een crimineel gedragingenpatroon.

4 Zeer actieve jongvolwassen veelplegers

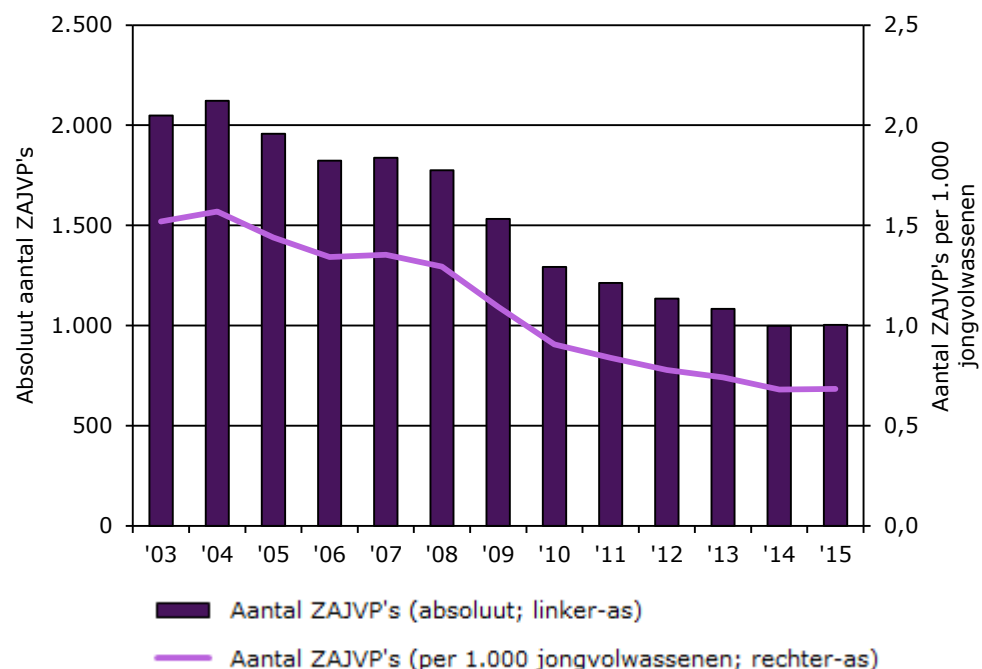
In dit hoofdstuk wordt gekeken naar zeer actieve *jongvolwassen* veelplegers (ZAJVP's; dat wil zeggen, 18- tot en met 24-jarigen). Kenmerken van deze groep waarnaar gekeken wordt zijn de aantallen, persoons- en criminele carrière-kenmerken, gepleegde feiten en opgelegde sancties en recidive. Ook wordt een verkenning gedaan naar de onderlinge verhoudingen tussen feit-, persoons-, straf- en recidive-kenmerken van ZAJVP's.

4.1 Ontwikkelingen in absolute en relatieve aantallen

Nederland kent in 2015 ongeveer 1.000 ZAJVP's (zie figuur 4.1), terwijl dit er in 2003 en 2004 er nog meer dan 2.000 waren. Met andere woorden, net als bij de totale ZAVP-groep neemt het aantal ZAJVP's af in de periode 2003 tot en met 2015 met ongeveer 50%. In tegenstelling tot de gehele groep ZAVP's is de daling hier meer geleidelijk over de gehele observatieperiode – een sterke daling in 2009 en 2010 is ingesloten door een periode van stabilisatie in 2006 tot en met 2008 en een zwakkere daling in 2011 en daarna. In 2015 stabiliseert het aantal ZAJVP's ten opzichte van het jaar daarvoor.

Ook wanneer rekening wordt gehouden met het aantal jongvolwassenen dat in Nederland woont, zien wij dat deze daling overeind blijft – van 1,5 ZAJVP per 1.000 jongvolwassenen in 2003 naar 0,7 in 2015. Ten opzichte van de totale groep ZAVP's bedraagt het aandeel ZAJVP's in 2003 tot en met 2013 rond de 25% per jaar, terwijl dit in 2014 en 2015 nog maar 20% bedraagt.

Figuur 4.1 Aantal ZAJVP's in 2003 tot en met 2015

Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

4.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken

ZAJVP's in 2015 zijn vrijwel alleen maar mannen (98%) met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar. De eerste strafzaak heeft gemiddeld plaatsgevonden tijdens het 15e levensjaar en het aantal eerdere strafzaken in de criminele carrière bedraagt gemiddeld 12. Ook bij deze groep veelplegers is Nederland het meest voorkomend geboorteland in 2015. Van deze kenmerken is alleen geboorteland niet stabiel door de jaren heen en is een toename te merken van het aandeel ZAJVP's geboren in Nederland in de jaren 2003 tot en met 2015.

Tabel 4.1 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken van ZAJVP's in 2003 tot en met 2015

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	97,2		96,7		97,8	96,4	96,9	97,4	97,9
Gem. leeftijd	21,1		21,2		21,2	21,3	21,4	21,4	21,4
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	16,0		15,8		15,5	15,5	15,6	15,5	15,3
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	11,0		10,1		10,6	10,7	11,0	11,2	11,7
% Geboorteland									
Nederland	74,3		78,8		79,0	79,2	80,0	79,9	81,8
Marokko	6,9		4,9		3,5	2,9	2,5	2,7	2,8
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	3,1		2,8		2,5	3,1	3,4	3,0	3,1
Turkije	2,1		1,7		1,5	1,3	1,2	1,0	0,7
Suriname	0,8		0,9		0,7	0,4	0,6	0,3	0,4
Overige westers	5,6		4,0		4,2	4,8	4,2	4,5	3,9
Overige niet-westers	6,9		6,6		8,0	7,1	7,2	7,8	6,6
Onbekend	0,2		0,3		0,6	1,1	0,9	0,8	0,8

Zie bijlage 2, tabel B.4 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

4.3 Feiten en sancties

In 2015 plegen ZAJVP's voornamelijk vermogensmisdrijven zonder geweld, net als de totale groep ZAVP's (zie tabel 4.2). Echter, ZAJVP's zijn gewelddadiger in vergelijking met de totale groep ZAVP's, aangezien zij relatief voor meer gewelds- en vermogensdelicten met geweld met politie in aanraking komen. Ook lijkt het aandeel van gewelddadige misdrijven enigszins toe te nemen door de tijd heen, terwijl het absolute aantal feiten afneemt. Deze ontwikkelingen kunnen overeen komen met andere berichten dat een nieuwe jongere en gewelddadigere veelpleger zich zou ontwikkelen (Van Ham, Bremmers & Ferwerda, 2015). Dit ten opzichte van de meer 'traditionele' veelpleger die vooral steelt om zijn drugs- of alcoholverslaving te kunnen onderhouden. Anderzijds zou het erop kunnen wijzen dat de 'traditionele' ZAJVP juist aan het 'uitsterven' is, waardoor de meer gewelddadige ZAJVP een groter aandeel is gaan uitmaken van de populatie. Desondanks blijven vermogensdelicten *zonder* geweld de meest voorkomende delicten en zijn er geen sterke veranderingen in de algehele samenstelling van de gepleegde delicten.

Tabel 4.2 Geregistreerde feiten ZAJVP's in 2003 tot en met 2015, naar type delict in percentages en totaal in absolute aantallen

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
Geweld (%)	11,8		15,1		17,7	16,6	16,1	16,6	16,0
Zeden (%)	1,0		0,4		0,5	0,7	0,6	0,6	0,6
Vermogen met Geweld (%)	5,1		4,2		5,0	4,5	4,7	3,7	5,0
Vermogen zonder geweld (%)	56,8		42,9		43,5	45,2	46,3	44,6	43,8
VLAOO (%)	12,7		18,2		15,1	15,2	14,3	17,0	14,9
Drugs (%)	2,6		4,0		3,2	3,8	4,2	3,8	4,1
Verkeer (%)	4,5		8,5		5,6	4,7	4,8	3,9	5,7
Overig (%)	5,6		6,9		9,3	9,3	9,0	9,9	9,9
Aantal feiten (x1.000)	11,4		9,0		5,9	5,5	5,4	5,4	5,1

Noot. Uitgangspunt is het jaar waarin een feit wordt geregistreerd – dit kan afwijken van het pleegjaar; VLAOO = vernieling, lichte agressie en openbare orde.

Zie bijlage 2, tabel B.7 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

ZAJVP's worden in 2015 voornamelijk gesanctioneerd met onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (zie tabel 4.3) – dit is voor ruim 60% van de ZAJVP's de zwaarste straf die zij opgelegd krijgen binnen dat peiljaar. De verdeling van korte, middel-lange en lange vrijheidsstraffen is overwegend evenredig in 2015, terwijl in 2003 vooral lange vrijheidsstraffen werden opgelegd. Verder krijgt een ander aanzienlijk deel in 2015 een taakstraf als zwaarste straf (20%).

De ISD-maatregel wordt weinig opgelegd binnen deze groep en komt slechts in enkele jaren boven de 1% uit. In 2015 piekt de oplegging wel met 2% van de ZAJVP's. Gezien de voorlopigheid van 2014 en 2015 moet de stijging van het aandeel ISD-maatregelen in die jaren voorzichtig geïnterpreteerd worden. Overwegend zou gezegd kunnen worden dat ZAJVP's 'lichter' gestraft worden (dat wil zeggen, minder vrijheidsbenemende straffen of maatregelen) dan de totale groep ZAVP's.

Tabel 4.3 Zwaarste sanctie in peiljaar opgelegd aan ZAJVP's in 2003 tot en met 2015, in percentages

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
Anders	1,9		2,7		4,6	3,7	4,1	5,8	7,1
Geldstraf	7,8		8,0		5,6	5,2	4,1	6,9	6,7
Vw. Vrijheidsstraf	2,3		2,1		3,1	2,8	3,5	3,4	3,9
Taakstraf	18,3		27,5		22,9	21,3	18,5	21,2	19,5
Vrijheidsstraf	69,8		58,8		62,5	66,1	69,1	61,2	60,5
Tot één mnd.	8,8		7,9		11,1	17,3	18,4	23,5	21,1
Één tot drie mnd.	14,8		13,5		13,9	14,5	16,2	15,3	16,1
Drie mnd. of meer	46,2		37,5		37,5	34,3	34,5	22,3	23,3
ISD-maatregel			0,8		1,2	0,9	0,7	1,6	2,3

Noot. Uitgangspunt is het jaar waarin een strafzaak wordt geregistreerd – dit kan afwijken van het jaar waarin de justitiële beslissing wordt genomen.

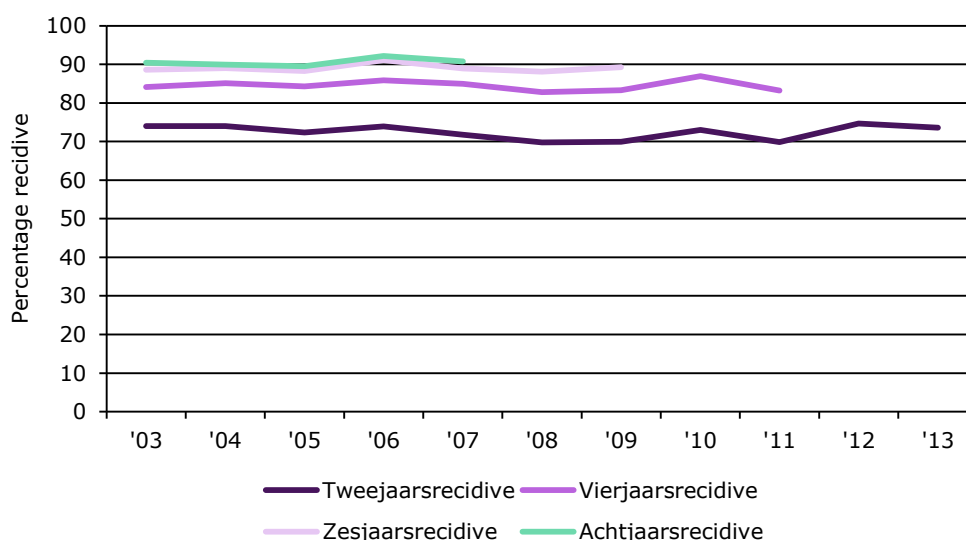
Zie bijlage 2, tabel B.7 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

4.4 Recidive

Ook bij ZAJVP's is de recidive hoog – meer dan 70% van de ZAJVP's recidiveert binnen twee jaar en meer dan 90% binnen acht jaar (zie figuur 4.2). Ten opzichte van de gehele groep ZAVP's ligt de kortetermijnrecidive voor ZAJVP's een paar procentpunten lager. Echter, op de lange termijn komen de recidivepercentages dichterbij elkaar te liggen. Daarnaast lijkt de tweejaarsrecidive voor ZAJVP's in 2012 en 2013 te zijn toegenomen ten opzichte van alle voorgaande jaren, net als bij de gehele groep ZAVP's.

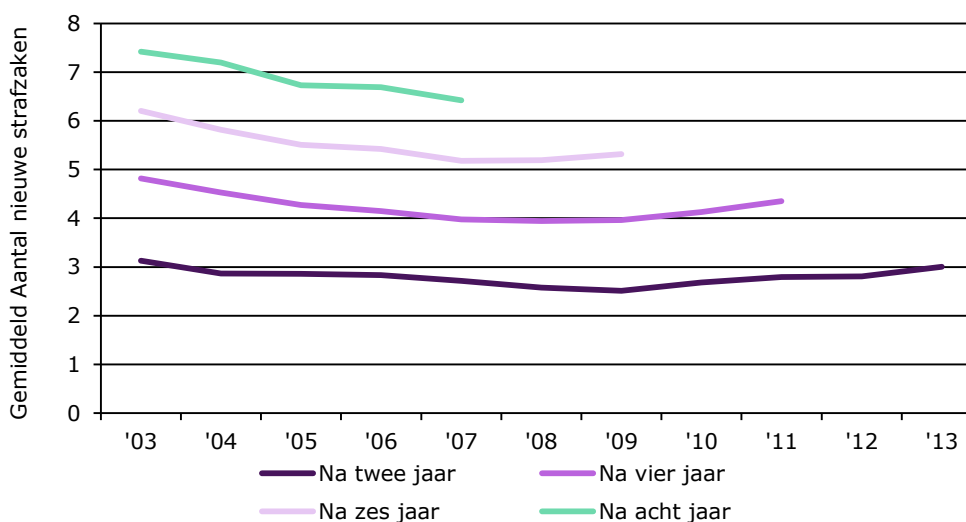
Figuur 4.2 Recidiveprevalentie van ZAJVP's in 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Figuur 4.3 Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidiverende ZAJVP in 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Binnen twee jaar heeft de gemiddelde recidiverende ZAJVP een drietal nieuwe strafzaken tegen zich lopen (zie figuur 4.3). Dit aantal loopt na vier, zes en acht jaar op tot, respectievelijk, 4-5, 5-6 en 6-7 strafzaken – gemiddeld ongeveer één nieuwe strafzaak minder in vergelijking met de totale groep ZAVP's. Ook neemt in de periode 2003 tot en met 2009 het aantal nieuwe strafzaken per recidiverende ZAJVP af, waarna deze weer toeneemt. Een gelijke ontwikkeling is ook te zien bij de totale groep ZAVP's.

4.5 Relatie persoons- en criminele-carrièrekenmerken, sancties en recidive bij ZAJVP's

In deze paragraaf bespreken we een eerste verkenning naar de samenhang van persoonlijke en criminele-carrièrekenmerken van ZAJVP's met de aan hen opgelegde sancties en verdere gedrag als zeer actieve veelpleger. Deze groep daders wordt nader bekeken vanwege de aandacht die er is voor dergelijke jongeren binnen het justitiële beleid (zie bijvoorbeeld, Tollenaar et al., 2017).

4.5.1 Methode

Wij focussen ons op de ZAJVP's uit 2010. Gekozen wordt voor dit cohort, omdat dit cohort nog relatief recent is ten opzichte van de huidige situatie in Nederland, terwijl er ook sprake is van afdoende observatieperiode om recidive over te berekenen. Een te korte observatieperiode zou een vertekend beeld kunnen geven van de recidivegevoeligheid van ZAJVP's door insluitingseffecten van vrijheidsstraffen en de ISD-maatregel. Van de 1.293 ZAJVP's in het 2010 cohort, was voor 1.266 ZAJVP's alle benodigde informatie voor analyses aanwezig.

De persoonlijke kenmerken waar naar gekeken wordt zijn: leeftijd (in jaren), geslacht (man versus vrouw), leeftijd (in jaren) ten tijde van eerste strafzaak, geboorteland (gedichotomiseerd naar Nederland en anders) en totaal aantal strafzaken in de criminele carrière. Gezien de beperkte variatie in geregistreerd crimineel gedrag en opgelegde sancties binnen de groep ZAJVP's in 2010 (evenals in andere jaren en ook bij andere groepen ZAVP's), is gekozen om te kijken naar drie type delicten en naar twee type sancties. Bij de delicten gaat het om het 'zwaarste' delict dat geregistreerd is in 2010 en zijn, van minst naar meest zwaar: (1) overige delicten, (2) vermogensdelicten en (3) geweldsdelicten. Voor sancties is een tweesplitsing gemaakt: (1) vrijheidsbenemende straffen van drie maanden of meer (inclusief de ISD-maatregel) en (2) overige straffen en sancties.

Voor recidivegedrag is gekeken of men na 2010 nogmaals instroomt als ZAVP (ongeacht of dit in de jongvolwassenheid valt of niet) of een ISD-maatregel heeft opgelegd gekregen (dan wel onvoorwaardelijk of voorwaardelijk). Beide situaties geven aan dat er sprake is van herhaaldelijk en aanhoudend delictgedrag als ZAVP. Er wordt dus niet gekeken of men überhaupt recidiveert, er wordt gekeken of men later weer voldoet aan de criteria om als ZAVP (ook buiten de jongvolwassenheid) aangemerkt te worden. De periode van observatie loopt van 2011 tot en met 2015.

4.5.2 Resultaten

De relatie tussen persoonskenmerken en kenmerken van geregistreerd crimineel gedrag en opgelegde sancties wordt onderzocht met een binaire logistische regressie, waar het wel of niet een lange vrijheidsstraf of ISD-maatregel opgelegd krijgen

de afhankelijke variabele is. De eerder beschreven persoonskenmerken en het 'zwaarst' geregistreerde delict in 2010 zijn de onafhankelijke variabelen. De resultaten van deze analyse zijn weergegeven in Tabel 4.4.

De analyses suggereren dat de deelgroepen mannen, personen die niet in Nederland zijn geboren en vroege starters (dat wil zeggen, personen die op een vroegere leeftijd begonnen met hun criminele carrière) een grotere *odds*⁷ hebben op het krijgen van een vrijheidsstraf van ten minste drie maanden of ISD-maatregel (ten opzichte van een andere sanctie). Ook volgt na het plegen van vermogens- en geweldsdelicten sneller een dergelijke sanctie, ten opzichte van overige delicten. Leeftijd en aantal eerdere strafzaken laten geen verband zien.

Tabel 4.4 Logistische regressie naar sancties en recidivegedrag van ZAJVP's in 2010

	Sanctie		Recidive	
	OR	p	OR	p
Geslacht (1 = man)	3,519	*	1,227	
Leeftijd	1,024		0,889	**
Leeftijd tijdens eerste strafzaak	0,924	*	1,090	*
Geboorteland (1 = niet-Nederlands)	1,355	*	1,056	
Aantal eerdere strafzaken in carrière	1,003		1,115	***
'Zwaarste' delict (overig = ref.)				
Vermogensdelict	3,489	***	2,075	***
Geweldsdelict	5,908	***	1,247	
'Zwaarste' sanctie (1 = lange vrijheidsstraf/ISD)			1,207	

*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$; OR = *odds ratio*.

Bron: RAC-min/OBJD

Er zijn drie kenmerken die samenhangen met het terugkomen als ZAVP in de jaren 2011 tot en met 2015 – delinquente 'laatbloeiërs' (dat wil zeggen, personen die juist op latere leeftijd begonnen met hun criminele carrière), een grotere omvang van het aantal eerdere strafzaken evenals het plegen van voornamelijk vermogensdelicten zijn geassocieerd met een grotere kans om als ZAVP terug te komen. Alle andere kenmerken vertonen geen relatie.

4.5.3 Discussie

Een belangrijke voorspeller van de zwaarste straf binnen een jaar is voor de ZAJVP het zwaarste delict in datzelfde jaar, wat in de lijn der verwachting ligt. Een straf moet passen bij het gepleegde delict en zwaardere delicten veroorloven zwaardere straffen. Dat ook persoonskenmerken hiermee samenhangen kan duiden op een vorm van rechtsongelijkheid. Echter, dit kan er ook op duiden dat binnen specifieke groeperingen zich sneller problematiek voordoet, welke het opleggen van een (lange) vrijheidsstraf aannemelijker maakt. Zo heeft het opleggen van een boete alleen zin als de dader een inkomen heeft om deze boete te betalen en kan een taakstraf alleen opgelegd worden aan daders met een bekende woon- en verblijfplaats in Nederland.

Er zijn daarnaast duidelijke kenmerken die samenhangen met het later terugkomen als ZA(J)VP onder ZAJVP's in 2010. Hoe jonger de ZAJVP is, hoe groter de kans dat

⁷ De *odds* is een zogenaamde wedverhouding, oftewel de kans op een gebeurtenis gedeeld door de kans dat die gebeurtenis niet optreedt ($p / 1-p$).

men terugkomt. Dit kan toegeschreven worden aan 'natuurlijke' desistentie – de meest actieve daders zijn rond de 20 jaar oud, daarna neemt de criminele activiteit af, aldus de *age-crime curve*. Het zouden hier dan vooral de oudere ZAJVP's zijn die stoppen met veelplegergedrag. Ook vergroot een omvangrijker aantal eerdere strafzaken de kans op terugkomen als ZAVP. Dit is een bekend verschijnsel, aangezien eerder crimineel gedrag de beste voorspeller is van toekomstig crimineel gedrag. Ook kan een omvangrijk strafrechtelijk verleden wijzen op persistente en structurele criminogene factoren. Afsluitend zijn alleen vermogensdelicten positief gerelateerd aan terugkeren als ZAVP. Het kan zijn dat het hier gaat om relatief 'lichte' vergrijpen, welke relatief makkelijk jaar in, jaar uit te plegen zijn, zonder dat dit noodzakelijk leidt tot langdurigere incapacitatie. Voor gewelds- en overige delicten geldt dit misschien niet.

De analyses hier uitgevoerd zijn een eerste verkenning en moeten ook als zo zijnde gewaardeerd worden. Wanneer voor andere operationalisaties gekozen zou worden voor zowel sancties als recidivegedrag, dan zou mogelijkerwijs een ander beeld ontstaan. Verder onderzoek is daarvoor nodig.

4.6 Samenvatting ZAJVP's

In de periode 2003 tot en met 2015 is het aantal ZAVJP's met de helft afgenomen tot 1.000 ZAVJP's in 2015. Ook relatief (per 1.000 leeftijdsgenoten) is sprake van ongeveer een halvering. Deze afname is vergelijkbaar met die onder de totale groep ZAVP's. Ten opzichte van de gehele groep ZAVP's is de daling bij ZAJVP's meer geleidelijk. ZAJVP's zijn bijna uitsluitend mannen en hebben gemiddeld een leeftijd van begin 20 jaar en zijn geboren in Nederland. Ten opzichte van alle ZAVP's plegen ZAJVP's meer gewelds- en agressiemisdrijven, maar worden zij wel minder zwaar gestraft (dat wil zeggen, meer taakstraffen en minder vrijheidsbenemende straffen of maatregelen). Net als bij de totale groep ZAVP's is de recidive aanzienlijk binnen deze groep.

5 High impact crime-ZAVP's

In dit hoofdstuk worden ZAVP's van high impact crimes (dat wil zeggen, overvallen, straatroof en woninginbraken; Beijersbergen et al., 2018) bestudeerd volgens een vijftal definitie-alternatieven:

- 1 ZAVP's met ten minste één high impact crime in de meest recente vijf jaar;
- 2 ZAVP's met ten minste zes high impact crimes in de meest recente vijf jaar;
- 3 ZAVP's met ten minste elf high impact crimes in de meest recente vijf jaar;
- 4 ZAVP's van wie ten minste de helft van de gepleegde feiten in de meest recente vijf jaar high impact crimes betreft;
- 5 ZAVP's met ten minste één high impact crime in het peiljaar.

Er wordt gekeken naar verschillen tussen de definities in absolute aantallen en trends. Verder wordt voor de vijfde definitie ook gekeken naar persoons- en criminele-carrièrekenmerken, opgelegde sancties en recidivegedrag.

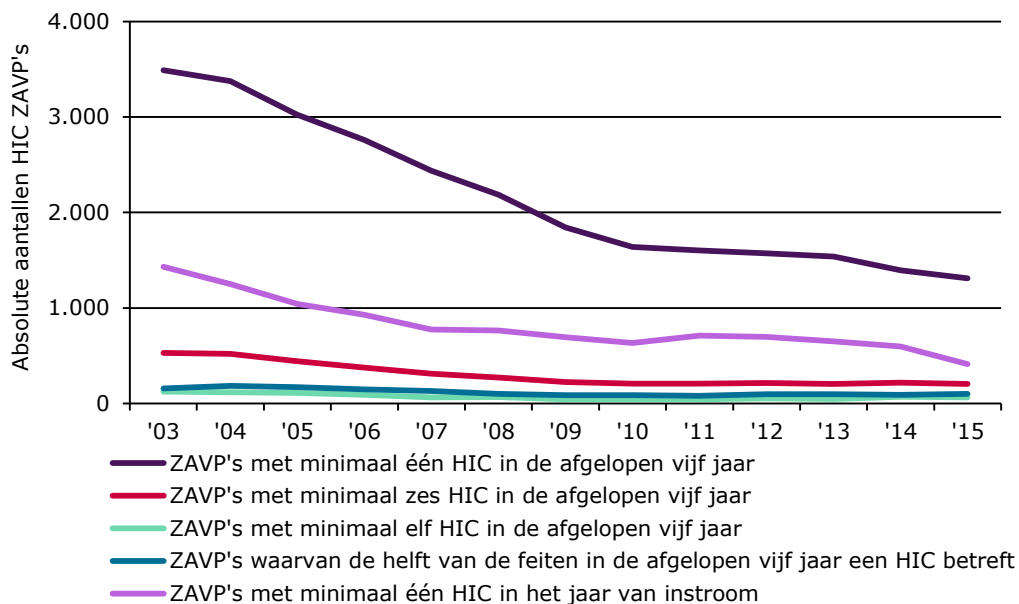
5.1 Ontwikkelingen in absolute aantallen

Afhankelijk van welke definitie gehanteerd wordt, verschillen de aantallen high impact crime-ZAVP's sterk van elkaar (zie figuur 5.1). Wanneer slechts één high impact crime in de afgelopen vijf jaar voor hoeft te komen – een zeer ruime en inclusieve definitie van een high impact crime-ZAVP – dan telt Nederland ongeveer 1.300 high impact crime-ZAVP's in 2015. In 2003 zouden dit er iets minder dan 3.500 zijn en door alle jaren heen beslaat deze groep ongeveer 25-40% van alle ZAVP's (zie figuur 5.2). Met andere woorden, zo'n twee derde tot drie kwart van alle ZAVP's maakt zich *niet* schuldig aan high impact crimes, zelfs wanneer er tot meerdere jaren terug gekeken wordt. High impact crime-ZAVP's zouden dan ook een minderheid vormen binnen de ZAVP populatie. Daarnaast zijn niet alle plegers van high impact crimes ZAVP's.

Naarmate het minimum aantal high impact crimes in de afgelopen vijf jaar binnen de definitie toeneemt of ten minste de helft van alle delicten een high impact crime moet zijn, dan neemt het resulterende aantal high impact crime-ZAVP's sterk af tot enkele honderden of tientallen per jaar. Wanneer één high impact crime het uitgangspunt is, maar wel geregistreerd in het peiljaar, dan is er sprake van meer dan duizend high impact crime-ZAVP's in 2003 tot en met 2005. Maar, dit aantal neemt in latere jaren af tot onder de duizend. In 2015 zouden er dan nog iets meer dan 400 high impact crime-ZAVP's zijn.

Ongeacht de definitie neemt het aantal high impact crime-ZAVP's af in de periode 2003 tot en met 2010 met een daarop volgende een relatieve stabilisatie, parallel lopend aan de ontwikkelingen van de gehele groep ZAVP's.

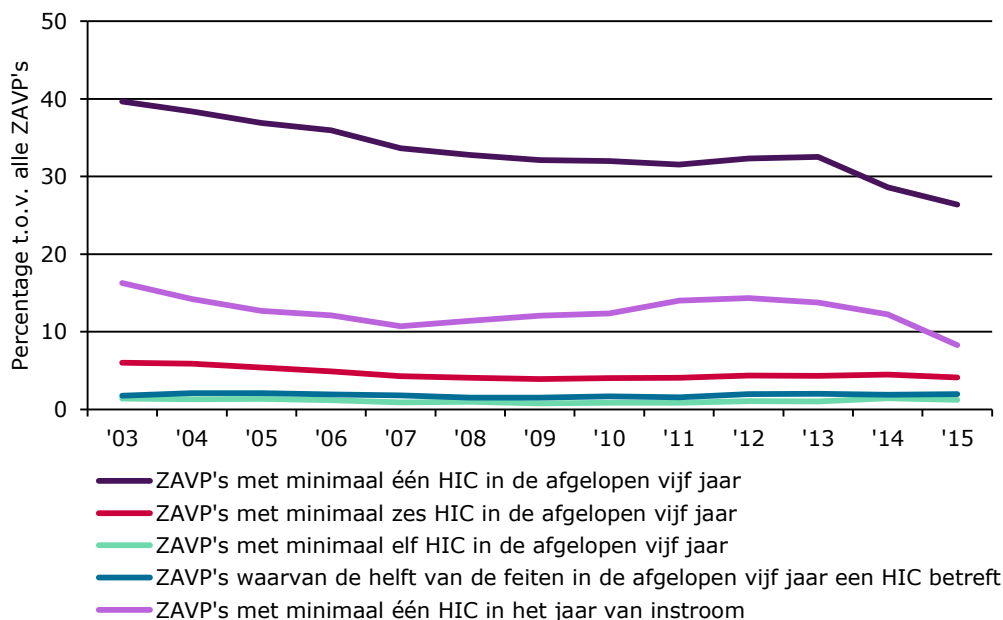
Figuur 5.1 Aantal high impact crime-ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar definitie

Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Figuur 5.2 Aantal high impact crime-ZAVP's in 2003 tot en met 2015, naar definitie als percentage van de gehele groep ZAVP's

Zie bijlage 2, tabel B.10 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

5.2 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken

Om te kijken wat voor kenmerken high impact crime-ZAVP's hebben, is gekozen voor de *ZAVP's met ten minste één high impact crime in het peiljaar* (dat wil zeggen, de vijfde definitie hierboven beschreven). Omdat voor hen het plegen van een high impact crime een relatief recente gebeurtenis is hebben de kenmerken (en vooral sancties) ook een directere betrekking op dit gedrag. Daarnaast wordt in de praktijk en bij beleid ook vaak gekeken naar de meer recente geschiedenis om te bepalen wat voor type dader iemand is. Kortom, deze definitie past het beste bij het beeld wat men zou kunnen hebben van een zogeheten high impact crime-ZAVP, dan wel bij beleid of in de praktijk. Een formele definitie ontbreekt echter vooralsnog.

High impact crime-ZAVP's zijn in 2015 voornamelijk mannen van rond de 30 jaar. Hun eerste strafzaak was gemiddeld rond het 16e levensjaar en hun criminele carrière bestaat uit gemiddeld 24 strafzaken. Deze personen zijn vooral geboren in Nederland. Door de jaren heen is het gemiddelde aantal eerdere strafzaken afgenomen van 32 strafzaken in 2003 tot rond de 23-24 strafzaken in 2011 tot en met 2015.

Tabel 5.1 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken van high impact crime-ZAVP's in 2003 tot en met 2015

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	96,3		96,5		97,1	97,3	97,9	96,6	98,1
Gem. leeftijd	30,5		29,5		29,2	29,9	29,9	30,9	30,4
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	17,3		17,0		16,8	16,8	16,8	17,0	16,4
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	31,9		25,2		22,8	23,5	22,4	25,2	24,2
% Geboorteland									
Nederland	65,4		72,0		70,8	72,1	71,8	69,3	76,9
Marokko	9,4		7,3		6,7	5,9	7,2	7,0	4,6
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	4,7		4,8		4,1	3,3	3,1	3,5	2,2
Turkije	6,6		3,4		3,1	3,3	3,2	3,5	3,6
Suriname	1,7		1,3		1,3	0,9	1,4	0,7	1,2
Overige westers	6,1		4,4		5,6	4,9	4,6	5,7	2,2
Overige niet-westers	5,9		6,6		7,6	8,3	7,4	9,7	7,8
Onbekend	0,3		0,3		0,8	1,4	1,4	0,5	1,5

Zie bijlage 2, tabel B.5 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

5.3 Sancties

Er zijn duidelijke verschillen in de manieren waarop high impact crime-ZAVP's met ten minste één high impact crime in het peiljaar worden gestraft ten opzichte van de gehele groep – high impact crime-ZAVP's worden zwaarder gestraft (zie tabel 5.2). Dit is niet verwonderlijk gezien de strafrechtelijke zwaarte van de meeste high impact crimes, zoals overvallen en straatroof.

Tussen de 70-95% van de high impact crime-ZAVP's wordt bestraft met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Wanneer een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd is deze vaak drie maanden of meer. Ook de ISD-maatregel wordt vaker opgelegd ten opzichte van bij de gehele groep ZAVP's. In 2014 en 2015 wordt deze zelfs bij 9-10% van de high impact crime-ZAVP's opgelegd, hoewel deze stijging

door de voorlopigheid van de gepresenteerde jaarstatistieken voorzichtig geïnterpreteerd dienen te worden.

Geldstraffen en voorwaardelijke vrijheidsstraffen komen nauwelijks voor en ook de taakstraf wordt relatief weinig opgelegd. Dat in de laatste jaren van observatie het aantal 'lichte' straffen toeneemt, kan toegeschreven worden aan dat niet alle 'zware' strafzaken zijn afgedaan – dit zijn complexere zaken met hogere straffen waar meer tijd overheen gaat. Deze afdoeningen komen dus nog niet in de statistieken voor.

Tabel 5.2 Zwaarste sanctie aan high impact crime-ZAVP's in 2003 tot en met 2015, in percentages

	'03	...	'07	...	'11	'12	'13	'14	'15
Anders	1,2		2,5		1,9	2,5	3,0	4,3	5,3
Geldstraf	0,2		0,3		0,7	0,7	0,7	0,6	2,8
Vw. Vrijheidsstraf	0,8		1,0		1,0	0,7	1,7	1,7	1,6
Taakstraf	4,2		6,6		6,3	5,2	6,0	8,8	8,7
Vrijheidsstraf	93,6		84,6		85,8	86,4	86,4	75,8	72,0
Tot één mnd.	2,8		3,1		4,7	6,3	8,8	11,0	13,0
Één tot drie mnd.	12,2		9,4		12,2	13,5	12,3	13,4	11,8
Drie mnd. of meer	78,6		72,1		68,9	66,6	65,4	51,4	47,2
ISD-maatregel			5,0		4,4	4,3	2,3	8,9	9,6

Noot. Uitgangspunt is het jaar waarin een strafzaak wordt geregistreerd – deze kan afwijken van het jaar waarin de justitiële beslissing wordt genomen.

Zie bijlage 2, tabel B.8 voor corresponderende cijfers.

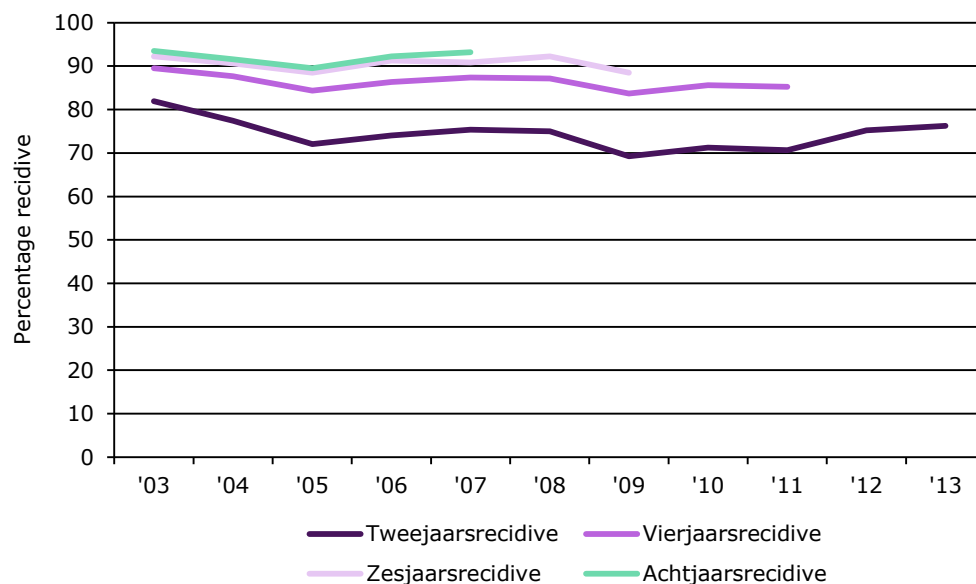
Bron: RAC-min/OBJD

5.4 Recidive

Net als de gehele groep ZAVP's worden high impact crime-ZAVP's gekenmerkt door hoog frequente recidive (zie figuur 5.3). Binnen twee jaar ziet ongeveer 70-80% van de high impact crime-ZAVP's een nieuwe strafzaak tegen zich opgemaakt worden. Het gaat hier echter niet noodzakelijk om een nieuwe strafzaak betreffend een high impact crime. Na acht jaar is dit meer dan 90%. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die van de gehele groep ZAVP's. Op de meer lange termijn zijn er geen duidelijke veranderingen door de tijd heen, maar de tweejaarsrecidive lijkt in de periode 2003 tot en met 2009 eerst te dalen, om vanaf 2010 weer toe te nemen.

Het aantal nieuwe strafzaken tegen recidiverende high impact crime-ZAVP's ligt, wanneer gekeken wordt naar een periode van twee jaar, rond de 3-4 nieuwe strafzaken (zie figuur 5.4). Na vier, zes en acht jaar liggen deze aantallen, respectievelijk en ongeveer, tussen de 4,5-6, 6-7,5 en 8-9 nieuwe strafzaken. In 2003 zijn deze aantallen het hoogst – het gemiddelde aantal nieuwe strafzaken per recidiverende high impact crime-ZAVP over een periode van acht jaar is dan meer dan 9. In de jaren na 2003 neemt het aantal nieuwe strafzaken per high impact crime-ZAVP af, waarna deze relatief stabiliseert vanaf 2005.

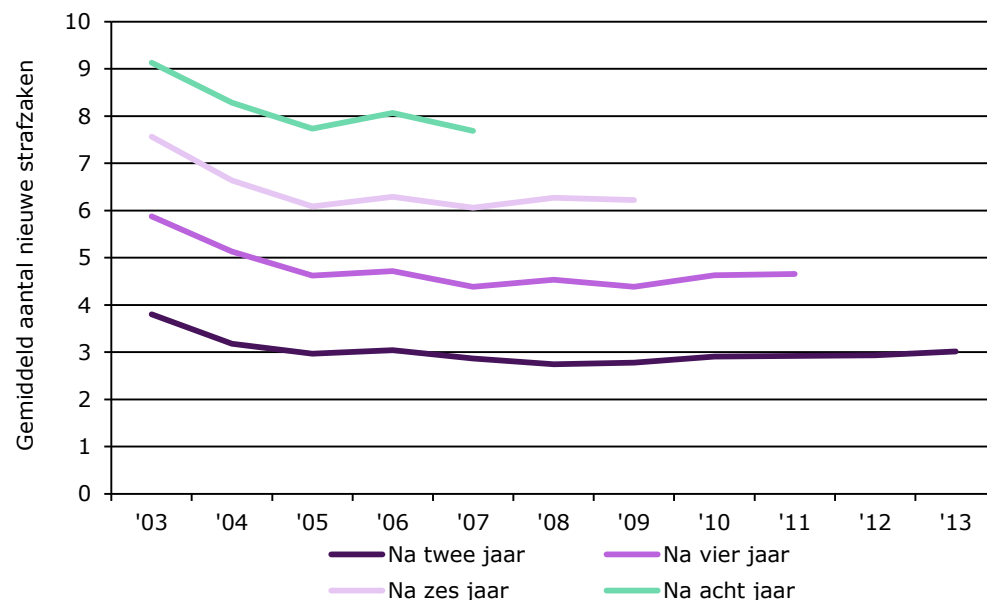
Figuur 5.3 Recidiveprevalentie van high impact crime-ZAVP's uit 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Figuur 5.4 Gemiddeld aantal nieuwe strafzaken per recidiverende high impact crime-ZAVP in 2003 tot en met 2013

Zie bijlage 2, tabel B.9 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

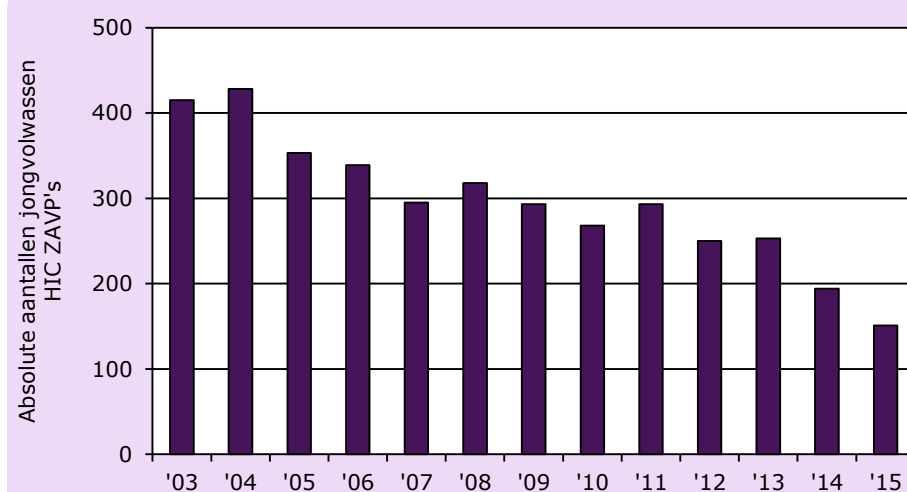
5.5 Samenvatting high impact crime-ZAVP's

ZAVP's tegen wie ten minste één high impact crime opgemaakt wordt in het peiljaar verschillen relatief niet zoveel van de gehele groep ZAVP's. Ze zijn gemiddeld iets jonger en begonnen iets eerder aan hun criminele carrière. Ook zijn zij vooral in Nederland geboren en hebben enkele tientallen strafzaken in hun criminele carrière, hoewel dit laatste ook in aantallen wat lager ligt dan bij de gehele groep ZAVP's. Wel worden zij zwaarder gestraft, voornamelijk met vrijheidsbenemende straffen en ISD-maatregelen. Verder recidiveren zij veel en frequent, net zoals andere type ZAVP's. Afhankelijk van welke definitie van high impact crime-ZAVP gekozen wordt, zijn er enkele tientallen tot duizenden high impact crime-ZAVP's per jaar. Dat gezegd hebbende, onafhankelijk van welke definitie gekozen wordt, het aantal high impact crime-ZAVP's neemt af in de periode 2003 tot en met 2015.

Box 1 High impact crime-ZAJVP's

De ZAJVP die zich schuldig maakt aan high impact crimes is binnen de politiek een groep justitiabelen die speciale aandacht geniet. Gezien de maatschappelijke impact van hun delicten, en de in het strafrecht veronderstelde responsiviteit van jongeren op interventies, is dit niet verwonderlijk. Eén van de manieren waarop deze speciale aandacht zich heeft geuit is de opzet van een pilot gericht op de ISD-maatregel binnen deze groep (zie Tollenaar et al., 2017). In figuur B1.1 zijn de aantallen ZAJVP's weergegeven die voldeden aan het vijfde high impact crime-ZAVP-profiel. Jaarlijks gaat het slechts om enkele honderden ZAJVP's die in het peiljaar voor ten minste één high impact crime vervolgd zijn en door de tijd heen neemt de omvang van deze groep af. Binnen deze groep is het aandeel jongeren dat een ISD-maatregel opgelegd krijgt minimaal – deze komen jaarlijks amper uit boven vijf absolute opleggingen. Het lijkt er dan ook op dat de oorspronkelijk beoogde populatie voor wie eerder genoemde pilot relevant zou zijn niet groot is (volgens de hier gehanteerde definitie), wat zich mogelijk reflecteert in de elders besproken instroomproblematiek binnen deze pilot (Tollenaar et al., 2017).

Figuur B1.1 Aantal high impact crime-ZAJVP's in 2003 tot en met 2015

Zie bijlage 2, tabel B.1 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

6 Gedetineerde en ISD-ZAVP's

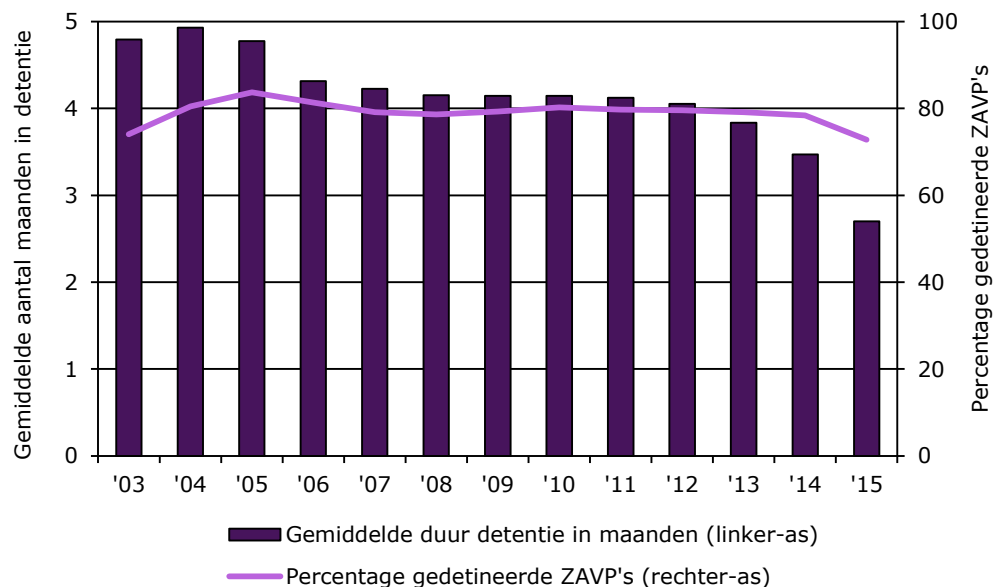
In dit laatste empirische hoofdstuk wordt gekeken naar de percentages ZAVP's die ten minste één dag gedetineerd zijn in het peiljaar, de gemiddelde lengte van deze detenties en de criminele-carrièrekenmerken van ZAVP's die een ISD-maatregel opgelegd hebben gekregen. De onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is de meest voorkomende sanctie die opgelegd wordt aan ZAVP's en de ISD-maatregel is speciaal ontwikkeld voor deze doelgroep (hoewel het slechts om enkele honderden opleggingen per jaar gaat; zie ook paragraaf 3.3). Gezien de, respectievelijk, grote aanwezigheid en specificiteit van deze twee sancties bij en voor ZAVP's, is het informatief om deze twee sancties nader te bestuderen.

6.1 Percentage gedetineerde ZAVP's en detentieslengte

In figuur 6.1 is het percentage ZAVP's dat binnen het peiljaar ten minste één dag gedetineerd zit weergegeven (rechter-as) en de gemiddelde duur van de detenties in maanden (linker-as). Onder detenties vallen: voorlopige hechtenis, gijzeling (wanneer een boete niet betaald wordt), ISD-maatregel, gevangenisstraffen, vervangende hechtenis (voor niet uitvoeren van een taakstraf) en hechtenis voortkomend uit overtredingen of het overtreden van regels van toezicht.

In 2015 was ruim 70% van alle ZAVP's ten minste één dag gedetineerd. In eerdere jaren ligt dit percentage nog hoger (tot wel bijna 85% in 2005). Deze statistieken komen overeen met het hoge percentage ZAVP's dat een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf krijgt opgelegd (zie paragraaf 3.3). De gemiddelde detentielengtes in 2003 tot en met 2012 ligt tussen de vier en vijf maanden en neemt in 2013 tot en met 2015 af tot 2,5 maand.

Figuur 6.1 Percentage gedetineerde ZAVP's en gemiddelde duur detenties

Zie bijlage 2, tabel B.11 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD/TULP

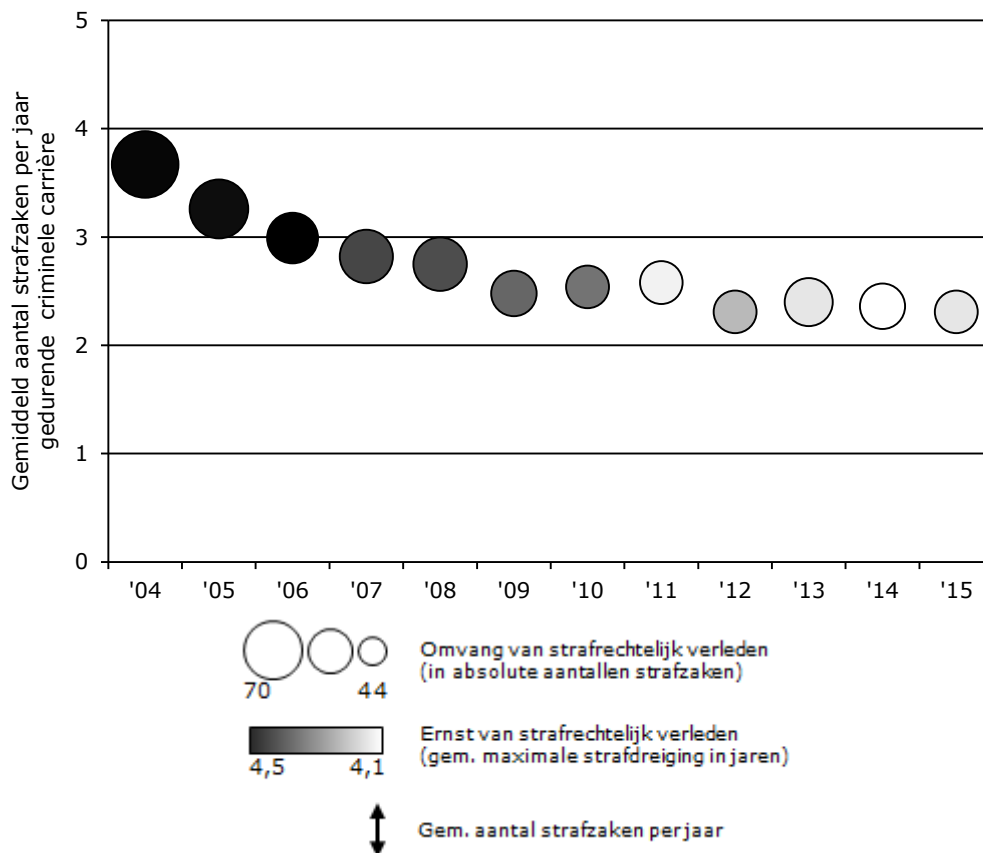
6.2 ZAVP's met een ISD-maatregel

In figuur 6.2 zijn de criminele-carrièrekenmerken van de groep ZAVP's met een ISD-maatregel visueel weergegeven. De grootte van de cirkel geeft de omvang van het strafrechtelijk verleden weer in aantallen strafzaken, de kleur van de cirkel de gemiddelde ernst van het strafrechtelijk verleden en de hoogte van de cirkel het gemiddelde aantal strafzaken per jaar in de criminele carrière.

In 2004, toen de eerste tientallen ISD-maatregelen zijn opgelegd, is deze sanctie bij een relatief zware doelgroep toegepast – het strafrechtelijk verleden van de ISD-ZAVP telt gemiddeld 70 strafzaken met een gemiddelde frequentie van 3,7 strafzaken per jaar, waarvan de gemiddelde maximale strafdreiging 4,5 jaar gevangenisstraf is.

Naarmate de tijd vordert, neemt de 'zwaarte' af van de groep ZAVP's aan wie een ISD-maatregel opgelegd wordt. Dit is te zien aan de kleiner wordende cirkels die lager op de verticale as komen te staan en ook lichter van kleur worden. Zo is het strafrechtelijk verleden van de ISD-ZAVP in 2015 gemiddeld 44 strafzaken met een dichtheid van 2,3 strafzaken per jaar en een gemiddelde strafdreiging in de carrière van 4,2 jaren gevangenisstraf.

Figuur 6.2 Criminele carrière-profiel van ZAVP's met een ISD-maatregel

Zie bijlage 2, tabel B.12 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

De sterkste daling van de 'zwaarte' indicaties in 2004 tot en met 2015 is te zien in het aantal eerdere strafzaken – een afname van 37% – en het gemiddelde aantal strafzaken per jaar – ook een afname van 37%. De afname in gemiddelde ernst was 'maar' 8%. Echter, omdat de indicatoreenheden wel inherent van elkaar verschillen (strafzaken versus strafdreiging) moet de relatief kleine afname van ernst van strafrechtelijk verleden wel degelijk als een relevante ontwikkeling gezien worden. Anders gezegd, de ISD-maatregel wordt aan steeds 'lichtere' ZAVP's opgelegd.⁸

⁸ Ten opzichte van alle vervolgte en veroordeelde daders in Nederland kan de gemiddelde ISD-ZAVP alsnog als 'zwaar' gezien worden, zowel in 2004, 2015 en alle jaren daartussen.

7 Samenvatting en discussie

In deze elfde meting van de Monitor Veelplegers zijn de ontwikkelingen onder zeer actieve veelplegers (ZAVP's) onderzocht. In dit hoofdstuk worden de bevindingen samengevat en bediscussieerd.

De ZAVP anno 2015

In 2015 bevinden zich circa 5.000 ZAVP's in Nederland, waarvan 20% jongvolwassen is (dat wil zeggen, in de leeftijd van 18 tot en met 24 jaar). Verder is 95% van de ZAVP's man, is de gemiddelde leeftijd halverwege de 30 en is bijna 70% geboren in Nederland. Het gemiddelde aantal eerdere strafzaken in de criminele carrière van de ZAVP in 2015 is 28. Verder begint de gemiddelde ZAVP zijn criminele carrière tijdens het 19e levensjaar. Hoewel in absolute aantallen de meeste ZAVP's in Nederland geboren zijn, zijn ZAVP's uit een aantal niet-Nederlandse geboortelanden wel oververtegenwoordigd.

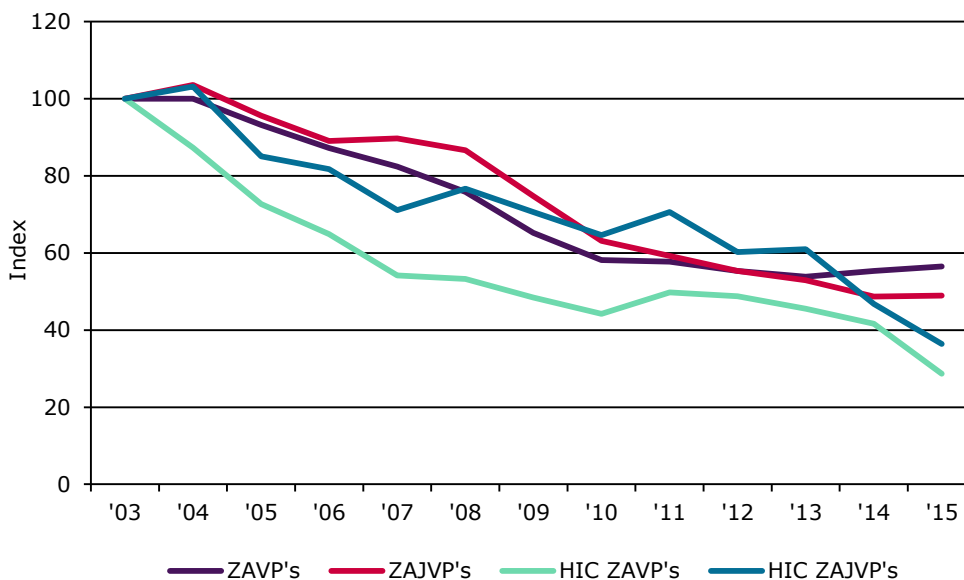
Daling in aantal ZAVP's – vooral in 2003 tot en met 2010, daarna stabilisatie

Het absolute en relatieve aantal ZAVP's is in de periode 2003 tot en met 2015 sterk afgenomen, ongeacht of er gekeken wordt naar de gehele groep volwassen ZAVP's, alleen de jongvolwassenen of de plegers van high impact crimes (zie figuur 7.1). De daling is het sterkst in de periode 2003 tot en met 2010 voor de totale groep ZAVP's en de high impact crime-ZAVP's. Hierna treedt bij deze groepen een stabilisatie op. Voor de (*high impact crime*-)zeer actieve jongvolwassenen veelplegers (ZAJVP's) is deze daling meer geleidelijk over de gehele periode. Ook uitgesplitst naar geboorteland zien wij deze daling, hoewel de exacte daling per geboortelandgroep verschilt. Omdat er geen duidelijke veranderingen door de tijd heen zijn in de samenstelling van 'oude' en 'nieuwe' veelplegers, suggereert dit dat de daling ook niet louter bij één van deze twee groepen ZAVP's voorkomt.

Er zijn diverse verklaringen voor de daling van het aantal ZAVP's. Een deel van deze verklaringen heeft specifiek betrekking op ZAVP's en een deel van de verklaringen heeft betrekking op de daling in criminaliteit in het algemeen. Een daling in crimineel gedrag is namelijk ook te zien in andere populaties, zoals Nederlandse jeugdige daders (zowel registreerde criminaliteit, als zelfrapportage; Van der Laan & Goudriaan, 2016) en ook in andere (Europese) landen (Eurostat, 2017). Niet alleen het aantal ZAVP's is dus aan het afnemen, maar ook de binnen- en buitenlandse criminaliteit in het algemeen neemt af.

Specifiek voor de Nederlandse veelpleger zou de afname in heroïnegebruik een verklaring kunnen zijn (zie Wisselink, Kuijpers & Mol, 2016). Heroïnegebruik wordt vaak met ZAVP's in verband gebracht, omdat de traditionele veelpleger veel vermogensmisdrijven pleegt om zijn verslaving te kunnen onderhouden. Deze verslaving is voor de meeste mensen niet te onderhouden via reguliere banen of een uitkering. Minder drugsgebruik zou dus ook tot minder noodzaak tot veelplegen kunnen leiden. Daarnaast zou ook de invoering van de ISD-maatregel, die speciaal gericht is op ZAVP's en soortgelijke daders in Nederland, hebben kunnen bijdragen aan de afname in de aantallen ZAVP's (zie Vollaard, 2013; Tollenaar et al., 2014).

Figuur 7.1 Ontwikkelingen in het absoluut aantal ZAVP's, naar type (index = 2003)

Zie bijlage 2, tabel B.13 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Een andere verklaring die in de internationale literatuur genoemd wordt, betreft de zogenoemde beveiligingshypothese (Farrel, Tseloni, Mailley & Tilley, 2011). Woningen en auto's, geliefde doelen van veelplegers, zijn sinds begin deze eeuw steeds beter beveiligd, waardoor veelplegers minder kans hebben om te slagen. Nationaal geldende verklaringen zijn veranderingen in (veelpleger)beleid en registratieprocedures (zie bijvoorbeeld Van Ham, Bervoets & Ferwerda, 2015). Zowel een verscherpte focus op en preventie van veelplegerschap, als een verminderde kans op aangifte of registratie zouden tot een daling in de geregistreerde criminaliteit leiden. Hierdoor kunnen ook misdrijven gepleegd door ZAVP's geraakt worden. Echter, er ligt nooit maar één enkele maatschappelijke verklaring ten grondslag aan veranderingen in criminaliteit (zie Tonry, 2014; Zimring, 2007).

Vermogensdelicten oververtegenwoordigd, maar geweld neemt relatief toe

De meeste delicten die gepleegd worden door ZAVP's zijn vermogensdelicten zonder geweld. Net als de aantallen ZAVP's, neemt ook het *aantal* feiten dat door deze groep gepleegd wordt af in de periode 2003 tot en met 2015. Het *aandeel* van gewelddadige en agressiedelicten neemt door de jaren heen wel toe. De sterkste relatieve toename vindt plaats in de jaren 2003 tot en met 2009, waarna het aandeel gewelds- en agressiedelicten weer afneemt. Maar, in 2015 is dit aandeel nog steeds hoger dan in 2003.

ISD-maatregel is effectief, maar wordt nauwelijks opgelegd

Sinds de invoering van de ISD-maatregel, een sanctie speciaal gericht op hoogfrequent plegende daders, wordt deze maatregel bij 4-7% van de ZAVP's opgelegd en bij 1-2% van de ZAJVP's. De ISD-maatregel wordt door de jaren heen bij een steeds 'lichtere' groep ZAVP's toegepast – het aantal strafzaken in het verleden en de frequentie van plegen evenals de ernst van de delicten neemt af binnen de groep ISD-ZAVP's.

Hoewel de ISD-maatregel effectief is gevonden voor het terugdringen van recidive (Tollenaar et al., 2014), wordt de maatregel maar in beperkte mate opgelegd bij ZAVP's. Voornamelijk wordt gekozen voor onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen. De ISD-maatregel volgt vaak na een relatief klein vergrijp, waardoor de persoonlijke zwaarte van de maatregel voor de ISD'er niet in verhouding staat met het huidig vergrijp, maar vooral in verhouding zou staan met het strafrechtelijk verleden (en misschien ook de vermoedelijke strafrechtelijke toekomst). De rechtspraak stond (en staat) kritisch en terughoudend ten opzichte van de ISD-maatregel (Struijk, 2011). Dit reflecteert zich mogelijk in de beperkte oplegging van de maatregel bij ZAVP's, ondanks dat deze maatregel ontwikkeld is voor deze daders. Dat gezegd hebbende, zelfs bij ISD'ers blijft de recidive vele malen hoger dan van andere strafrechtelijk vervolgte daders. Zo ligt de tweejaarsrecidiveprevalentie van alle volwassen daders rond de 25-30% (REPRIS, 2017), terwijl deze bij ISD'ers op 72% ligt (ten opzichte van 88% in een controlegroep, Tollenaar et al., 2014). Met andere woorden, zelfs met de intensieve behandeling binnen een ISD-traject is het lastig om ZAVP's weer op het 'rechte pad' te krijgen. Kortom, de ISD-maatregel moet niet gezien worden als het ultieme middel tegen de ZAVP en er is blijkbaar meer nodig om ZAVP's te laten stoppen met criminaliteit. Om dit beter te bevatten is meer onderzoek nodig. Het zou waardevol kunnen zijn om te kijken wat de kenmerken of profielen zijn van de kleine groep ZAVP's die na acht jaar nog steeds niet gerecidiveerd heeft, ten opzichte van de grote groep ZAVP's die wel recidiveert.

De registratie van criminogene factoren steeds slechter

Veel ZAVP's rapporteren problemen te ervaren in diverse levensdomeinen, uiteenlopend van houding en denk- en gedragpatronen tot en met drank- en drugsproblemen. Het instrument waar deze (criminogene) factoren mee gemeten worden, is de RISC. De RISC laat in de toepassing bij ZAVP's in toenemende mate beperkingen zien. Zo is door een nieuwe ingevoerde versie de vergelijkbaarheid door de tijd heen verloren gegaan – deze trendbreuk heeft plaatsgevonden in 2014. Verder hebben niet alle ZAVP's in het peiljaar of in het jaar daarvoor een RISC-afname. Hierdoor kan informatie ontbreken of verouderd zijn. Ook is de informatie verkregen uit RISC's niet noodzakelijk representatief voor alle ZAVP's, aangezien ZAVP's met en zonder een geldige RISC-afname op diverse kenmerken van elkaar verschillen. Verder lijkt het percentage ZAVP's dat geen RISC-afname heeft, door de jaren heen toe te nemen, hoewel dit ook (deels) kan komen door een overgang van de RISC 3.2 (en eerdere versies) naar RISC 4.0. In 2009 had nog ruim 50% van de ZAVP's een volledig ingevulde en geldige RISC, in 2015 is dit gedaald tot 40%. Vanaf 2018 is er geen verplichting meer voor de reclassering om de RISC te gebruiken voor risicotaxatie. De reclassering krijgt de ruimte om zelf andere instrumenten of methoden toe te passen om de criminogene factoren van individuele daders te onderzoeken. Hiermee verdwijnt mogelijk een gestructureerde informatiebron waarmee recidive inschattingen kunnen worden gedaan.

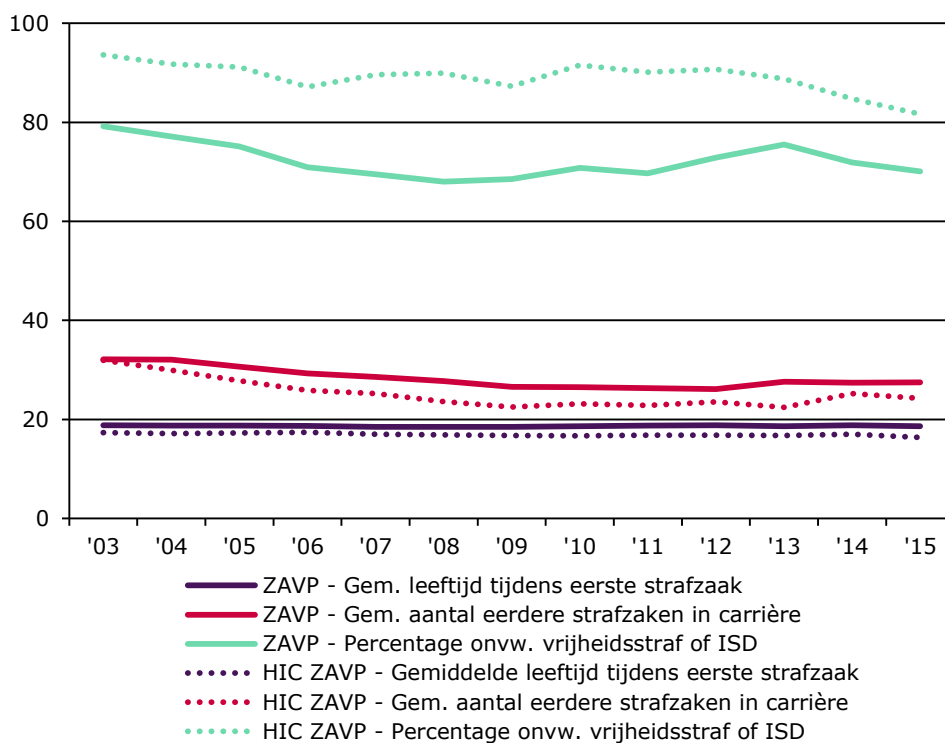
Door de vrijblijvendheid waarmee de RISC in het reclasseringsveld kan worden toegepast, ontstaat het risico dat de bruikbaarheid van gestructureerde recidive risico inschattingen verdwijnen. Dergelijke gestructureerde recidive risico-inschattingen zijn niet alleen in het veld bruikbaar, ze bieden ook de mogelijkheid om met onderzoek groepen te monitoren en aanpakken te evalueren. Beleidsmatig is de afnemende bruikbaarheid van gestructureerde risico-inschattingen dan problematisch, omdat het betekent dat de effectiviteit van interventies gericht op ZAVP's minder goed kan worden vastgesteld. Met andere woorden, de

evidence base voor beleid ten aanzien van ZAVP's zal worden beperkt. Mogelijk bieden (reclasserings)dossiers met ongestructureerde gegevens in de toekomst wel mogelijkheden door toepassing van machine learning technieken. Maar, dat vraagt naast de (digitale) beschikbaarheid van dergelijke dossiers nog het nodige onderzoek.

Jongvolwassen ZAVP's agressiever, maar wel lichter gestraft

ZAVP's maken zo'n 20-25% van de gehele groep ZAVP's uit en worden gekenmerkt door het plegen van meer gewelddadige en agressieve delicten. Tegelijkertijd worden zij wel minder zwaar gestraft – relatief meer taakstraffen en de ISD-maatregel wordt bij (nog geen) 1-2% jaarlijks opgelegd. Desondanks krijgt de helft tot twee derde van deze groep jaarlijks nog wel een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd.

Figuur 7.2 Selectie van kenmerken ZAVP's versus high impact crime-ZAVP's

Zie bijlage 2, tabellen B.3, B.5, B.6 en B.8 voor corresponderende cijfers.

Bron: RAC-min/OBJD

Aantal high impact crime-ZAVP's sterk afhankelijk van definitie

In dit onderzoek zijn verschillende definities gebruikt om de omvang van de groep ZAVP's dat high impact crimes pleegt te berekenen. Tot high impact crimes worden in dit rapport overvallen, straatroof en woninginbraken gerekend. Afhankelijk van welke definitie gehanteerd wordt, kan het aantal ZAVP's dat zich (ook) bezighoudt met high impact crimes, variëren van enkele tientallen of honderden per jaar tot duizenden. De grootste groep high impact crime-ZAVP's ontstaat als ZAVP's met ten minste één high-impact-crimedelict binnenstroomde in een periode van vijf jaar worden geteld. De kleinste groep ontstaat als ZAVP's worden geteld met ten minste elf high-impact-crimedelicten ingestroomd in eenzelfde periode. High impact crime-

ZAVP's verschillen in persoons- en criminele-carrièrekenmerken relatief weinig van de gehele groep ZAVP's, alhoewel ze iets jonger zijn, iets eerder begonnen aan hun criminele carrière en iets minder strafzaken op hun naam hebben. Ze krijgen wel zwaardere straffen in vergelijking met de gehele groep ZAVP's (zie figuur 7.2 voor een selectie van kenmerken).

Conclusie

In 2015 is het aantal ZAVP's in Nederland op één van zijn laagste niveaus sinds 2003 en 2004. De daling in het aantal ZAVP's heeft voornamelijk plaatsgevonden in de jaren 2005 tot en met 2010, waarna de aantallen stabiliseren. Deze daling vindt plaats ongeacht type ZAVP, zoals alleen jongvolwassenen of plegers van high impact crime, of geboorteland van de ZAVP. De dalende ontwikkeling staat niet op zichzelf, maar sluit aan bij nationale ontwikkelingen binnen andere daderpopulaties en ook bij internationaal dalende criminaliteitstrends.

Executive summary

Monitor Frequent Offenders 2017

The 11th edition of the Monitor Frequent Offenders reports on trends in the Dutch population of *high frequent offenders* (HFO's) for the years 2003 through 2015. This report includes the yearly number of HFO's, both in absolute terms as well as per capita, and year-by-year changes in population level characteristics, sanctioning practices and reoffending behaviour. Furthermore, specific types of HFO's receive special attention: young adult HFO's and high impact crime HFO's (high impact crimes include [street]robberies and burglary).

General trends

In 2015 approximately 5,000 HFO's were identified by Dutch law enforcement. In 2003 these numbers nearly counted 9,000. While the number of HFO's decreased from 2003 through 2015, this decrease in HFO's was mostly limited to 2005 through 2010, when after these numbers stabilized. Therefore, the number of HFO's in 2015 differs little compared to the previous five years.

The 2015 population of HFO's consists mostly of men (95%). Furthermore, the average age is halfway between 30 and 40 years old, and the average criminal career of HFO's consists of 28 prior convictions. Lastly, the average age at which HFO's were first convicted was 19 years old.

While percentage-wise most HFO's are born in the Netherlands, the number of HFO's per capita is higher in certain subpopulations who were born outside of the Netherlands. The number of HFO's per capita decreases from 2003 through 2015, regardless of whether HFO's are examined as a group together or when divided by birth country.

HFO's mostly commit property offenses without violence and are generally sanctioned with a mandatory prison sentence. The ISD-measure (i.e., a forensic intervention/sanction for HFO's consisting of a maximum of two years imprisonment with the option of forensic treatment) is rarely sanctioned (at most for 7% of the HFO's in 2014 and 2015). These numbers are quite low, especially since the ISD-measure is meant for HFO's, who reoffend quickly and frequently (approximately 70-80% of HFO's reoffend within two years after a conviction).

Young adults

In 2015 there were approximately 1,000 18- through 24-year-old HFO's, which is nearly half of the over 2,000 young adult HFO's that existed in 2003. Young adult HFO's are mostly men (98%) with an average age of 21 years, and on average had their first conviction at the age of 15. A little over 80% of the young adult HFO's in 2015 was born in the Netherlands.

While young adult HFO's mostly commit property offenses without violence – just as the total group of HFO's – they are more violent compared to the entire population

of HFO's. The most common judicial sanction among young adult HFO's is the mandatory prison sentence, though community service is relatively often sanctioned as well, compared to the entire HFO population. The ISD-measure is even more rarely sanctioned against young adult HFO's (each year at most for 1-2% of the young adult HFO's). Young adult HFO's are characterized by 70-75% reoffending rates within two years.

High impact crimes

Because an official definition of what constitutes a high impact crime HFO is lacking, the current report proposes and examines different operationalizations of the concept. Depending on which alternative is chosen, the number of high impact crime HFO's ranges from dozens or hundreds to thousands high impact crime HFO's per year.

HFO's who had at least one high impact crime registered in the year they were also identified as HFO differ relatively little from the total population of HFO – they are a bit younger, started their criminal career a bit earlier and their career contains fewer convictions. High impact crime HFO's do receive more severe sentences, such as more and longer prison sentences as well as more ISD-measures. These sanction practices reflect the severity of their crimes.

Detention and ISD-measures

Every year, for the period of 2003 through 2015, a minimum of 70% of the identified HFO's spends at least one day in detention. This percentage decreases in 2014 and 2015, as does the average length of detention. Since the introduction of the ISD-measure in 2004, the measure is applied to an increasingly 'less delinquent' group of HFO's over the years. For instance, in 2004 the average number of prior convictions for HFO's with an ISD-measure was 60, but in 2015 this average has decreased to just under 45 convictions.

Registration of criminogenic factors declines

Judicial policies regarding the treatment of HFO's can no longer be supported on the basis of structured measures of recidivism risks, as the number of HFO's with complete and valid RISC assessments decreases from 50% in 2009 to 40% in 2015. Moreover, there are indications that HFO's that *do* have a valid RISC assessment differ from those that *do not*. Hence, the presented results of the RISC assessments may not be representative for the entirety of the HFO population. Also, due to a transition to a new version of the RISC measure in 2014, the RISC population values are no longer comparable over time. These issues may prevent the RISC from being usable in future (and current) monitoring or forensic research.

Conclusion

In 2015 the HFO population is at one of its lowest levels since 2003 and 2004. The decrease in HFO's has mostly taken place in the years 2005 through 2010, when after the numbers of HFO's stabilizes. The decrease is observable among all sorts of

HFO's – young adults, high impact crime offenders, and also for different birth countries. The decrease in HFO crime is not an isolated phenomenon, but occurs alongside a more general decrease in crime, both nationally and internationally.

Literatuur

- 3RO (2010). *Handleiding RISC versie 3*. Utrecht: 3RO.
- Beerthuizen, M.G.C.J., & Wartna, B.S.J. (2014). *Haalbaarheid recidivemeting inzake woninginbraak en gewelddadige vermogensmisdrijven: Verslag van een voorstudie naar de uitvoerbaarheid van metingen op basis van de OBDJ*. Den Haag: WODC. Memorandum 2014-8.
- Beijersbergen, K.A., Blokdijk, D., & Weijters, G. (2018). *Recidive na high impact crime: Recidive onder daders van high impact crimes veroordeeld in de periode 2003-2013*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-2.
- Eurostat (2017). *Eurostat: Your key to european statistics*. Geraadpleegd in juni 2017: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main>
- Farrington, D.P. (1986). Age and crime. *Crime and Justice*, 7, 189-250.
- Farrell, G., Tseloni, A., Mailley, J., & Tilley, N. (2011). The crime drop and the security hypothesis. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 48(2), 147-175.
- Ferwerda, H., Kleemans, E., Korf, D., & Laan, P. van der (2003). Veelplegers. *Tijdschrift voor Criminologie*, 45, 110-118.
- Ham, T. van, Bervoets, E., & Ferwerda, H. (2015). *Papier en werkelijkheid*. Arnhem: Bureau Beke/Bureau Bervoets.
- Ham, T. van, Bervoets, E., Scholten, L., & Ferwerda, H. (2018). *Realiteit of registratie-effect: De invloed van registratie-effecten op de daling van de geregistreerde jeugdcriminaliteit*. Arnhem: Bureau Beke.
- Ham, T. van, Bremmers, B., & Ferwerda, H. (2015). Nieuw type veelplegers is slimmer en flexibel. *Secondant*. Geraadpleegd in maart 2017: www.ccv-secondant.nl/platform/article/nieuw-type-veelpleger-is-slimmer-en-flexibel/
- Howard, P., Clark, D., & Garnham, N. (2003). *An evaluation and validation of the Offender Assessment System (OASys)*. Z.pl.: OASys Central Research Unit, report to HM Prison Service and National Probation Service.
- Knaap, L.M. van der, Leenarts, L.E.W., & Nijssen, L.T.J. (2007). *Psychometrische kwaliteiten van de Recidive Inschattingsschalen (RISC): Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, interne consistentie en congruente validiteit*. Den Haag: WODC. Cahier 2007-5.
- Laan, A.M. van der, & Goudriaan, H. (2016). *Monitor Jeugdcriminaliteit: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 1997 tot 2015*. Den Haag: WODC. Cahier 2016-1.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2016). *Aanval op HIC*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie. Nieuwsbrief, eerste editie.
- OM (Openbaar Ministerie; 2013). Richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige veelplegers (in het bijzonder de vordering van de ISD-maatregel bij stelselmatige daders; 2013R017). *Staatscourant*, 35061.
- REPRIS (2017). *REPRIS*. Online beschikbaar: <https://wodc-repris.nl/repris.html>
- Struijk, S. (2011). De ISD-rechtspraak anno 2010: een eigenstandige normering en invloed op het beleid. *Delikt en Delinkwent*, 2, 21-32.
- Tollenaar, N., Beerthuizen, M.G.C.J., Barendregt, C.S., & Laan, A.M. van der (2017). *Haalbaarheidsstudie monitoring en evaluatie pilots ISD voor JOVO-ZAVP*. Den Haag: WODC. Memorandum 2017-4.
- Tollenaar, N., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2016). *Monitor Veelplegers 2016: Transitie van de oude naar de nieuwe definitie van zeer actieve veelplegers, methodologische onderbouwing*. Den Haag: WODC. Cahier 2016-4.
- Tollenaar, N., Laan, A.M. van der, & Van der Heijden, P.G.M. (2014). Effectiveness of a prolonged incarceration and rehabilitation measure for high-frequency offenders. *Journal of Experimental Criminology*, 10(1), 29-58.

- Tonry, M. (2014). Why crime rates are falling throughout the Western World. *Crime and Justice*, 43.
- Tweede Kamer (2013). *Aanpak high impact crime* (kamerbrief, kenmerk 369297).
- Vollaard, B. (2013). Preventing crime through selective incapacitation. *The Economic Journal*, 123(567), 262-284.
- Wisselink, D.J., Kuijpers, W.G.T., & Mol, A. (2016). *Kerncijfers Verslavingzorg 2015*. Houten: Stichting Informatie Voorziening Zorg.
- Zimring, F.E. (2007). *The great American crime decline*. New York: Oxford University Press.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

prof. dr. H. Ellffers

NSCR/VU

Leden

A.L. Aldewereld, MSc.

dr. H. Ferwerda

H. Staarink, MSc.

dr. G. Weijters

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Bureau Beke

Ministerie van Justitie en Veiligheid

WODC, Recidivemonitor

Tabel B.1 Absolute en relatieve aantallen en indices (2003=100) ZAVP's, naar type ZAVP

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
ZAVP's (absoluut)	8.799	8.797	8.198	7.671	7.247	6.672	5.739	5.119	5.080	4.865	4.734	4.868	4.969
ZAVP's (per 1.000 volwassenen)	0,70	0,70	0,65	0,60	0,57	0,52	0,44	0,39	0,39	0,37	0,36	0,36	0,37
Nederland	0,56	0,57	0,53	0,50	0,48	0,44	0,37	0,33	0,33	0,31	0,30	0,31	0,32
Marokko	3,57	3,51	3,12	2,56	2,28	2,03	1,65	1,22	1,16	1,12	1,05	1,03	0,96
Voormalige Nederlandse Antillen en Aruba	5,87	5,70	5,33	4,81	4,55	4,08	3,42	2,98	2,65	2,59	2,65	2,53	2,55
Turkije	2,93	2,68	2,21	2,03	1,81	1,47	1,15	1,03	0,97	0,80	0,75	0,70	0,68
Suriname	0,72	0,63	0,66	0,58	0,54	0,38	0,31	0,32	0,28	0,23	0,20	0,22	0,18
Overige westerse landen	0,40	0,35	0,33	0,31	0,28	0,29	0,25	0,25	0,26	0,24	0,21	0,23	0,22
Overige niet-westerse landen	1,64	1,57	1,45	1,26	1,20	1,19	1,01	0,87	0,80	0,82	0,73	0,76	0,75
ZAVP's (index; per 1.000 volwassenen)	100	100	93	87	82	76	65	58	58	55	54	55	56
Nederland	100	101	95	91	86	79	68	60	59	56	55	57	59
Marokko	100	102	94	79	73	66	55	42	41	41	39	39	38
Voormalige Nederlandse Antillen en Aruba	100	99	93	84	81	74	64	58	53	53	55	53	55
Turkije	100	95	81	76	69	57	46	43	41	35	33	31	31
Suriname	100	91	97	87	82	58	49	51	45	38	33	38	31
Overige westerse landen	100	88	85	79	72	76	65	67	71	67	60	67	65
Overige niet-westerse landen	100	100	95	84	81	83	75	68	64	69	64	68	70
ZAJVP's (absoluut)	2.049	2.122	1.958	1.824	1.838	1.775	1.532	1.293	1.213	1.134	1.084	998	1.003
ZAJVP's (per 1.000 jongvolwassenen)	1,52	1,57	1,44	1,34	1,35	1,29	1,09	0,91	0,84	0,78	0,74	0,68	0,68
High impact crime-ZAVP's (profiel 1; absoluut)	3.490	3.376	3.024	2.758	2.437	2.186	1.844	1.638	1.603	1.573	1.540	1.393	1.312
High impact crime-ZAVP's (profiel 2; absoluut)	528	518	443	377	311	272	225	207	207	213	204	218	205
High impact crime-ZAVP's (profiel 3; absoluut)	124	117	112	90	65	66	44	44	44	52	48	70	62
High impact crime-ZAVP's (profiel 4; absoluut)	157	183	172	149	132	101	88	87	80	96	96	92	99
High impact crime-ZAVP's (profiel 5; absoluut)	1.432	1.250	1.041	929	776	763	693	633	712	698	652	596	411
High impact crime-ZAJVP's (profiel 5; absoluut)	415	428	353	339	295	318	293	268	293	250	253	194	151

Bron: RAC-min/OBJD/CBS

Tabel B.2 Percentage ZAVP's naar eerder voorkomen in de Monitor Veelplegers

	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Aantal keer eerder voorgekomen in monitor (% ZAVP's)									
1	28,9	28,5	28,9	28,3	28,8	28,5	28,5	27,3	27,2
2	20,6	21,0	20,8	19,8	20,4	19,4	19,1	18,9	18,7
3	19,2	15,3	14,2	15,6	13,5	14,3	13,7	12,9	13,6
4	17,9	14,7	12,0	10,7	10,2	10,2	10,0	10,5	9,8
5	13,4	12,4	10,6	8,8	8,7	7,6	8,2	7,8	7,8
6		8,1	8,6	8,1	7,3	6,4	6,0	6,7	6,2
7			4,9	5,6	6,2	5,7	5,2	5,1	5,2
8				3,0	3,3	4,7	4,2	4,3	3,9
9					1,6	2,3	3,1	3,0	3,3
10						0,9	1,5	2,1	2,2
11							0,7	0,9	1,4
12								0,4	0,6
13									0,2

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.3 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken ZAVP's

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	94,1	94,4	94,5	95,2	95,0	95,6	95,6	95,5	95,4	95,1	95,2	94,8	95,1
Gem. leeftijd	32,6	32,8	33,0	33,1	33,0	32,8	32,8	32,9	33,4	33,7	34,1	34,6	34,7
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	18,8	18,8	18,7	18,7	18,5	18,5	18,5	18,7	18,7	18,8	18,6	18,8	18,7
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	32,1	32,1	30,7	29,3	28,6	27,8	26,6	26,5	26,3	26,1	27,6	27,4	27,5
% Geboorteland													
<i>Nederland</i>	65,8	66,8	66,9	68,3	68,7	68,4	68,3	67,5	67,8	66,9	67,8	67,7	68,4
<i>Marokko</i>	7,3	7,5	7,4	6,6	6,4	6,4	6,2	5,3	5,2	5,4	5,3	5,2	4,9
<i>Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba</i>	5,7	5,7	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6	5,7	5,2	5,5	5,9	5,5	5,6
<i>Turkije</i>	7,3	6,9	6,3	6,3	6,1	5,5	5,2	5,3	5,2	4,6	4,5	4,1	4,0
<i>Suriname</i>	1,8	1,7	1,9	1,8	1,8	1,4	1,4	1,6	1,4	1,3	1,1	1,3	1,0
<i>Overige Westers</i>	5,4	4,7	4,9	4,9	4,7	5,4	5,3	6,1	6,6	6,5	5,9	6,5	6,2
<i>Overige niet-Westers</i>	6,5	6,5	6,6	6,2	6,4	7,1	7,4	7,5	7,2	8,0	7,6	7,9	8,0
<i>Onbekend</i>	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,6	1,0	1,4	1,9	1,8	1,8	1,9

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.4 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken ZAJVP's

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	97,2	97,2	96,9	97,1	96,7	98,1	97,8	97,9	97,8	96,4	96,9	97,4	97,9
Gem. leeftijd	21,1	21,1	21,1	21,1	21,2	21,2	21,1	21,1	21,2	21,3	21,4	21,4	21,4
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	16,0	15,9	15,9	15,8	15,8	15,8	15,6	15,5	15,5	15,5	15,6	15,5	15,3
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	11,0	10,7	10,3	10,2	10,1	10,2	10,4	10,5	10,6	10,7	11,0	11,2	11,7
% Geboorteland													
Nederland	74,3	76,7	77,6	79,0	78,8	78,5	78,9	78,4	79,0	79,2	80,0	79,9	81,8
Marokko	6,9	6,5	5,3	4,4	4,9	4,5	4,1	2,6	3,5	2,9	2,5	2,7	2,8
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	3,1	2,8	2,9	2,6	2,8	2,8	3,1	3,2	2,5	3,1	3,4	3,0	3,1
Turkije	2,1	1,6	1,4	1,5	1,7	1,6	2,2	2,5	1,5	1,3	1,2	1,0	0,7
Suriname	0,8	0,6	1,1	0,9	0,9	0,5	0,5	0,6	0,7	0,4	0,6	0,3	0,4
Overige westers	5,6	4,5	4,3	4,2	4,0	4,9	3,5	3,9	4,2	4,8	4,2	4,5	3,9
Overige niet-westers	6,9	7,2	7,4	7,2	6,6	7,2	7,6	8,2	8,0	7,1	7,2	7,8	6,6
Onbekend	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1	0,1	0,5	0,6	1,1	0,9	0,8	0,8

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.5 Persoons- en criminele-carrièrekenmerken high impact crime-ZAVP's (profiel 5)

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
% Man	96,3	95,1	96,3	96,4	96,5	98,0	98,0	97,9	97,1	97,3	97,9	96,6	98,1
Gem. leeftijd	30,5	29,9	30,0	29,8	29,5	28,9	28,7	28,7	29,2	29,9	29,9	30,9	30,4
Gem. leeftijd tijdens 1 ^e zaak	17,3	17,2	17,3	17,4	17,0	16,9	16,8	16,7	16,8	16,8	16,8	17,0	16,4
Gem. aantal eerdere strafzaken in carrière	31,9	29,9	27,8	25,8	25,2	23,6	22,5	23,1	22,8	23,5	22,4	25,2	24,2
% Geboorteland													
Nederland	65,4	68,6	66,2	69,3	72,0	70,5	68,4	70,8	70,8	72,1	71,8	69,3	76,9
Marokko	9,4	8,6	9,4	7,3	7,3	6,3	7,5	7,4	6,7	5,9	7,2	7,0	4,6
Voorm. Nederlandse Antillen en Aruba	4,7	5,0	5,5	4,2	4,8	5,0	4,9	5,2	4,1	3,3	3,1	3,5	2,2
Turkije	6,6	5,5	4,9	5,5	3,4	4,3	4,5	2,8	3,1	3,3	3,2	3,5	3,6
Suriname	1,7	1,4	1,5	1,4	1,3	0,9	1,0	1,1	1,3	0,9	1,4	0,7	1,2
Overige westers	6,1	4,8	5,5	4,7	4,4	4,8	5,3	5,2	5,6	4,9	4,6	5,7	2,2
Overige niet-westers	5,9	6,1	6,9	7,3	6,6	7,9	8,1	7,1	7,6	8,3	7,4	9,7	7,8
Onbekend	0,3	0,2	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,8	1,4	1,4	0,5	1,5

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.6 Geregistreerde feiten en zwaarste opgelegde sancties binnen jaar ZAVP's

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Feiten													
Geweld (%)	9,7	11,2	12,5	13,9	14,7	14,7	15,6	15,9	14,8	14,3	13,2	14,3	14,3
Zeden (%)	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	0,6	0,9	0,5	0,5	0,6	0,4	0,6
Vermogen met geweld (%)	3,7	3,6	3,5	3,0	3,1	2,8	3,8	3,2	3,0	2,9	2,9	2,6	2,8
Vermogen zonder geweld (%)	59,4	54,0	49,9	46,5	44,0	45,2	44,4	47,6	47,7	48,4	52,9	48,9	47,6
VLAOO (%)	12,9	15,1	14,9	15,7	16,8	17,3	16,4	14,7	14,9	15,8	14,6	17,5	16,1
Drugs (%)	2,5	2,7	3,3	4,0	4,1	3,7	3,7	3,2	3,2	3,3	3,1	3,1	3,7
Verkeer (%)	6,4	7,5	8,9	10,3	10,1	8,7	7,9	7,1	8,0	6,6	5,0	5,0	6,9
Overig (%)	5,0	5,5	6,4	6,2	6,7	7,2	7,7	7,5	7,8	8,2	7,7	8,1	8,0
Aantal feiten (absoluut; x1.000)	54,4	50,6	40,3	36,7	36,0	34,0	26,7	23,2	24,9	24,2	24,9	26,0	25,2
Sancties (% ZAVP's)													
Anders	1,7	2,3	2,1	2,3	2,3	2,2	2,8	3,3	4,3	3,9	3,6	4,7	5,8
Geldstraf	5,1	4,5	4,7	5,4	5,4	5,8	4,8	4,7	4,4	4,1	3,5	4,3	4,9
Vw. Vrijheidsstraf	2,1	2,4	2,4	2,7	3,0	3,1	3,0	2,6	3,2	3,5	4,1	4,3	5,3
Taakstraf	11,9	13,6	15,8	18,6	19,8	20,9	20,8	18,7	18,5	15,7	13,3	14,9	14,0
Vrijheidsstraf	79,2	76,2	69,8	66,3	64,9	63,7	63,5	64,9	64,7	67,9	71,2	64,8	63,4
Tot één mnd.	14,6	12,5	12,8	12,9	12,7	12,9	14,1	14,9	16,2	21,6	23,7	26,8	28,5
Één tot drie mnd.	20,1	19,9	18,6	18,8	17,5	18,1	17,6	18,4	17,5	18,2	19,0	16,6	16,8
Drie mnd. of meer	44,5	43,7	38,3	34,6	34,6	32,7	31,8	31,6	31,0	28,1	28,6	21,4	18,1
ISD-maatregel		0,9	5,3	4,7	4,7	4,3	5,1	5,8	5,0	4,9	4,3	7,0	6,6

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.7 Geregistreerde feiten en zwaarste opgelegde sancties binnen jaar ZAJVP's

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Feiten													
Geweld (%)	11,8	12,9	14,0	15,0	15,1	15,5	17,8	17,3	17,7	16,6	16,1	16,6	16,0
Zeden (%)	1,0	0,4	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6
Vermogen met geweld (%)	5,1	5,2	5,4	3,7	4,2	4,1	6,4	5,4	5,0	4,5	4,7	3,7	5,0
Vermogen zonder geweld (%)	56,8	54,3	49,2	46,5	42,9	43,8	40,2	44,4	43,5	45,2	46,3	44,6	43,8
VLAOO (%)	12,7	14,0	15,5	16,4	18,2	17,2	16,9	15,5	15,1	15,2	14,3	17,0	14,9
Drugs (%)	2,6	2,7	3,2	3,6	4,0	4,2	3,6	3,3	3,2	3,8	4,2	3,8	4,1
Verkeer (%)	4,5	4,8	6,0	8,0	8,5	6,5	6,4	5,0	5,6	4,7	4,8	3,9	5,7
Overig (%)	5,6	5,7	6,3	6,5	6,9	8,3	8,5	8,7	9,3	9,3	9,0	9,9	9,9
Aantal feiten (absoluut; x1.000)	11,4	11,6	9,8	8,8	9,0	8,9	6,9	5,8	5,9	5,5	5,4	5,4	5,1
Sancties (% ZAJVP's)													
Anders	1,9	2,7	2,9	2,9	2,7	2,1	3,2	3,6	4,6	3,7	4,1	5,8	7,1
Geldstraf	7,8	6,1	6,1	7,4	8,0	7,4	6,8	6,5	5,6	5,2	4,1	6,9	6,7
Vw. Vrijheidsstraf	2,3	2,5	2,4	2,0	2,1	2,7	2,0	2,4	3,1	2,8	3,5	3,4	3,9
Taakstraf	18,3	20,1	22,0	24,8	27,5	26,3	27,6	23,4	22,9	21,3	18,5	21,2	19,5
Vrijheidsstraf	69,8	68,6	65,6	61,8	58,8	60,8	59,1	62,4	62,5	66,1	69,1	61,2	60,5
<i>tot één mnd.</i>	8,8	7,7	8,2	8,5	7,9	8,9	9,0	10,3	11,1	17,3	18,4	23,5	21,1
<i>één tot drie mnd.</i>	14,8	15,8	14,2	15,1	13,5	14,2	13,8	15,1	13,9	14,5	16,2	15,3	16,1
<i>drie mnd. of meer</i>	46,2	45,1	43,3	38,2	37,5	37,7	36,4	37,1	37,5	34,3	34,5	22,3	23,3
ISD-maatregel		0,1	0,9	1,1	0,8	0,7	1,4	1,7	1,2	0,9	0,7	1,6	2,3

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.8 Zwaarst opgelegde sancties binnen jaar high impact crime-ZAVP's (profiel 5)

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Sancties (% ZAJVP's)													
Anders	1,2	1,5	2,4	1,7	2,5	1,5	3,1	1,8	1,9	2,5	3,0	4,3	5,3
Geldstraf	0,2	0,5	0,5	0,4	0,3	0,5	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7	0,6	2,8
Vw. Vrijheidsstraf	0,8	0,7	0,4	1,2	1,0	1,5	0,7	1,1	1,0	0,7	1,7	1,7	1,6
Taakstraf	4,2	5,6	5,6	9,5	6,6	6,6	8,3	5,0	6,3	5,2	6,0	8,8	8,7
Vrijheidsstraf	93,6	90,6	85,0	81,4	84,6	84,2	81,3	85,9	85,8	86,4	86,4	75,8	72,0
<i>tot één mnd.</i>	2,8	2,9	2,7	4,2	3,1	3,3	3,8	3,4	4,7	6,3	8,8	11,0	13,0
<i>één tot drie mnd.</i>	12,2	10,7	10,4	8,2	9,4	13,1	11,8	10,1	12,2	13,5	12,3	13,4	11,8
<i>drie mnd. of meer</i>	78,6	77,0	71,9	69,0	72,1	67,7	65,7	72,4	68,9	66,6	65,4	51,4	47,2
ISD-maatregel		1,1	6,1	5,8	5,0	5,7	6,0	5,7	4,4	4,3	2,3	8,9	9,6

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.9 Recidiveprevalentie en aantal nieuwe strafzaken ZAVP's, naar type ZAVP

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13
Recidiveprevalentie ZAVP (%)											
Tweejaarsrecidive	79	77	74	75	74	71	73	75	73	74	76
Vierjaarsrecidive	87	86	84	85	85	84	84	86	85		
Zesjaarsrecidive	89	89	88	89	89	88	89				
Achtjaarsrecidive	91	90	89	90	90						
Nieuwe strafzaken per ZAVP											
Tweejaarsrecidive	3,9	3,3	3,2	3,2	3,1	2,9	2,9	3,1	3,2	3,3	3,3
Vierjaarsrecidive	5,8	5,2	4,9	4,7	4,6	4,6	4,6	4,8	5,0		
Zesjaarsrecidive	7,4	6,6	6,4	6,2	6,1	6,2	6,3				
Achtjaarsrecidive	8,7	8,1	7,8	7,7	7,6						
Recidiveprevalentie ZAJVP (%)											
Tweejaarsrecidive	74	74	72	74	72	70	70	73	70	75	74
Vierjaarsrecidive	84	85	84	86	85	83	83	87	83		
Zesjaarsrecidive	89	89	88	91	89	88	89				
Achtjaarsrecidive	90	90	90	92	91						
Nieuwe strafzaken per ZAJVP											
Tweejaarsrecidive	3,1	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5	2,7	2,8	2,8	3,0
Vierjaarsrecidive	4,8	4,5	4,3	4,1	4,0	3,9	4,0	4,1	4,4		
Zesjaarsrecidive	6,2	5,8	5,5	5,4	5,2	5,2	5,3				
Achtjaarsrecidive	7,4	7,2	6,7	6,7	6,4						
Recidiveprevalentie high impact crime-ZAVP (%)											
Tweejaarsrecidive	82	77	72	74	75	75	69	71	71	75	76
Vierjaarsrecidive	90	88	84	86	87	87	84	86	85		
Zesjaarsrecidive	92	91	88	91	91	92	88				
Achtjaarsrecidive	94	92	90	92	93						
Nieuwe strafzaken per high impact crime-ZAVP											
Tweejaarsrecidive	3,8	3,2	3,0	3,0	2,9	2,7	2,8	2,9	2,9	2,9	3,0
Vierjaarsrecidive	5,9	5,1	4,6	4,7	4,4	4,5	4,4	4,6	4,7		
Zesjaarsrecidive	7,6	6,6	6,1	6,3	6,1	6,3	6,2				
Achtjaarsrecidive	9,1	8,3	7,7	8,1	7,7						

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.10 Percentage *high impact-crime-ZAVP* ten opzichte van alle ZAVP's, naar profiel

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
High impact crime-ZAVP's (profiel 1)	39,7	38,4	36,9	36,0	33,6	32,8	32,1	32,0	31,6	32,3	32,5	28,6	26,4
High impact crime-ZAVP's (profiel 2)	6,0	5,9	5,4	4,9	4,3	4,1	3,9	4,0	4,1	4,4	4,3	4,5	4,1
High impact crime-ZAVP's (profiel 3)	1,4	1,3	1,4	1,2	0,9	1,0	0,8	0,9	0,9	1,1	1,0	1,4	1,2
High impact crime-ZAVP's (profiel 4)	1,8	2,1	2,1	1,9	1,8	1,5	1,5	1,7	1,6	2,0	2,0	1,9	2,0
High impact crime-ZAVP's (profiel 5)	16,3	14,2	12,7	12,1	10,7	11,4	12,1	12,4	14,0	14,3	13,8	12,2	8,3

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.11 Percentage gedetineerde ZAVP's en gemiddelde detentieduur in maanden

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Gedetineerde ZAVP's (%)	74,1	80,5	83,7	81,3	79,1	78,6	79,3	80,2	79,7	79,5	79,1	78,4	72,8
Gemiddelde duur detentie (in maanden)	4,8	4,90	4,8	4,30	4,20	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	3,8	3,5	2,7

Bron: RAC-min/OBJD/TULP

Tabel B.12 ISD-profiel van ZAVP's

	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Gemiddelde aantal strafzaken (in criminele carrière)	70,0	61,0	53,5	54,8	56,0	48,3	46,0	45,4	44,3	51,0	48,0	44,3
Strafzaakdichtheid (aantal strafzaken per jaar)	3,7	3,3	3,0	2,8	2,8	2,5	2,5	2,6	2,3	2,4	2,4	2,3
Gemiddelde ernst criminele carrière (in strafdreiging in jaren)	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,2	4,3	4,2	4,1	4,2

Bron: RAC-min/OBJD

Tabel B.13 Indices ZAVP's (2003 = 100), naar type ZAVP

	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
ZAVP's	100	100	93	87	82	76	65	58	58	55	54	55	56
ZAJVP's	100	104	96	89	90	87	75	63	59	55	53	49	49
High impact crime-ZAVP's (profiel 5)	100	87	73	65	54	53	48	44	50	49	46	42	29
High impact crime-ZAJVP's (profiel 5)	100	103	85	82	71	77	71	65	71	60	61	47	36

Bron: RAC-min/OBJD

Bijlage 3 Absolute aantallen ZAVP's naar regio

Tabel B14 Absolute aantallen ZAVP's en ZAJVP's in 2011 tot en met 2015, naar regio

	'11	'12	'13	'14	'15
Alle ZAVP's					
Amsterdam	617	571	518	589	595
Noord-Holland	333	294	318	342	350
Midden-Nederland	480	404	413	440	411
Noord-Nederland	480	444	477	427	457
Den Haag	735	717	665	611	596
Rotterdam	557	551	499	521	512
Limburg	265	249	250	270	291
Oost-Brabant	365	340	355	309	321
Zeeland-West-Brabant	293	291	291	311	308
Oost-Nederland Gelderland	440	445	474	504	485
Oost-Nederland Overijssel	310	307	242	256	247
Anders of onbekend	205	252	232	288	396
ZAJVP's					
Amsterdam	121	117	109	111	112
Noord-Holland	109	97	88	79	85
Midden-Nederland	112	100	97	97	99
Noord-Nederland	136	105	115	89	102
Den Haag	178	165	139	130	128
Rotterdam	135	143	130	130	119
Limburg	64	63	58	55	57
Oost-Brabant	63	69	75	61	49
Zeeland-West-Brabant	71	67	78	55	59
Oost-Nederland Gelderland	106	96	107	98	75
Oost-Nederland Overijssel	75	75	49	54	58
Anders of onbekend	43	37	39	39	60

Bron: RAC-min/OBJD